

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa)

dokonanej w dniach 30-31 marca 2015 r. na kierunku „geografia”
prowadzonym w obszarze nauk przyrodniczych
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim
realizowanych w formie studiów stacjonarnych
na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska
Uniwersytetu Wrocławskiego

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: dr hab. Krystyna Dwucet – członek PKA

członkowie: prof. dr hab. Kazimierz Kłysik – ekspert PKA

prof. dr hab. Zdzisław Michalczyk – ekspert PKA

mgr Wioletta Marszelewska – ekspert PKA ds. formalno-prawnych

Dominika Świerczyńska – ekspert PKA ds. studenckich

Krótką informacją o wizytacji

Ocena jakości kształcenia na kierunku „geografia” prowadzonym na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Polska Komisja Akredytacyjna po raz drugi oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu wizytującego został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac dyplomowych.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu wizytującego.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę¹.

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

¹Punkty 1 – 8 wraz z podpunktami odpowiadają kryteriom określonym w statucie Polskiej Komisji Akredytacyjnej.

Strategia Rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego na lata 2013-2020 została przyjęta – zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statutu Uczelni – Uchwałą nr 100/2013 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie: *Strategii rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego na lata 2013-2020*. Dokument zawiera także misję Uczelni. Uchwałą Senatu Nr 95/2014 określono strategię zarządzania jakością kształcenia identyfikującą się ze strategią rozwoju Uczelni.

Strategia Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska na lata 2013-2020 została przyjęta – zgodnie z przepisami Statutu – Uchwałą Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego Nr 44/2013 z dnia 22 listopada 2013 r. w sprawie *strategii rozwoju Wydziału na lata 2013-2020*. Rada Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska w dniu 27 czerwca 2014 r. podjęła uchwałę Nr 21/2014 w sprawie *wprowadzenia procedury strategii zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na WNZKŚ*.

Wydział jest jednym z 10 wydziałów Uniwersytetu Wrocławskiego, jako samodzielna jednostka funkcjonuje od 2006 roku. Kształci studentów na dwóch kierunkach tj. geografii i geologii, a od roku akademickiego 2014/2015 również na kierunku „gospodarka przestrzenna”. W jego ramach znajdują się dwa instytuty (Instytut Nauk Geologicznych oraz Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego). Poza tym obecnie tworzy wspólnie z Wydziałem Nauk Biologicznych Międzywydziałowe Studium Ochrony Środowiska. W ramach Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego funkcjonuje 7 zakładów (Zakład Geografii Fizycznej, Zakład Geografii Regionalnej i Turystyki, Zakład Analiz Regionalnych i Lokalnych, Zakład Geomorfologii, Zakład Geoinformatyki i Kartografii oraz Zakład Zagospodarowania Przestrzennego) i jedna samodzielna pracownia (Dydaktyki).

Kształcenie na kierunku „geografia” realizowane jest nieustannie od 1945 r., tj. od 70 lat, co owocuje dużym doświadczeniem w kształceniu wysokiej jakości kadr, jak i absolwentów.

Koncepcja kształcenia na kierunku „geografia” WNoZiKŚ jest związana z misją i strategią rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego. Misją Uniwersytetu Wrocławskiego jest poszukiwanie prawdy, przekazywanie wiedzy i pielęgnowanie kultury. Wartości te na ocenianym kierunku realizowane są poprzez badania naukowe prowadzone w zgodzie z najwyższymi standardami oraz poprzez kształcenie studentów i doktorantów w duchu otwartości, samodzielności, uczciwości i tolerancji. Istotnym wyznacznikiem tych działań jest dbałość o najwyższą jakość badań naukowych i kształcenia oraz ich integrację, a także rozwijanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Założenia te są wdrażane i realizowane w koncepcji kształcenia.

Wszystkie wymienione w strategii rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego cele operacyjne, a mianowicie: wysoka jakość badań naukowych, doskonalenie kształcenia, wzmacnianie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym, unowocześnianie systemowego zarządzania Uczelnią oraz zwiększenie społecznej odpowiedzialności Uczelni i znaczenia Uniwersytetu w regionie i w kraju mają swoje odzwierciedlenie w *Strategii rozwoju Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska UW i traktowane są priorytetowo*. Przyjęte cele w strategii Jednostki są zbieżne z Misją i Strategią Rozwoju Uczelni.

Kierunek „geografia” prowadzony jest prawie w całości przez Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego i opiera się na jego bazie lokalowej i laboratoryjnej oraz działalności naukowo-badawczej.

Koncepcja kształcenia na kierunku geografia nawiązuje do trendów rozwoju nowych rynków pracy dla geografów, umożliwia studentom nie tylko zdobycie zawodu, ale także indywidualne rozwijanie zainteresowań i samorealizację. Kształcenie na geografii umożliwia zdobycie wiedzy pozwalającej poznawać i rozumieć zjawiska przyrodnicze, gospodarcze, społeczne i ekonomiczne w otaczającym nas świecie. Koncepcja kształcenia wychodzi na przeciw strategii wysokiej jakości kształcenia, wyposażenia absolwentów w wiedzę, umiejętności zawodowe oraz ukształtowane postawy obywatelskie, kulturowe i osobowościowe, tak by byli oni konkurencyjni na rynku pracy.

Studia I stopnia mają wyposażyć absolwenta w szeroko rozumianą wiedzę ogólnogeograficzną i dać solidne podstawy do rozpoczęcia pracy w przedsiębiorstwach branżowych i administracji, jak również podstawę do dalszego, specjalistycznego kształcenia. Mają dostarczyć spójnej wiedzy na temat różnych składników środowiska geograficznego, zapoznać z podstawami warsztatu badawczego (samodzielnej pracy terenowej, laboratoryjnej, wykonywania pomiarów, obserwacji, wizualizacji danych przestrzennych, przeprowadzania podstawowych analiz otrzymanych wyników) oraz przygotować do wykonywania zadań praktycznych. Studia II stopnia mają na celu rozwinięcie warsztatu badawczego, umiejętności krytycznego myślenia i pogłębionej oceny zjawisk, organizacji samodzielnej pracy w ramach określonych zadań, a także profesjonalnej prezentacji wyników, m.in. w postaci projektów o charakterze aplikacyjnym lub opracowań naukowych. W ramach obydwu stopni zakłada się możliwie szeroki wachlarz specjalności, dając studentowi możliwość wyboru odpowiedniej dla niego ścieżki kształcenia, a ich problematyka związana jest z badaniami prowadzonymi na Wydziale. Na studiach II stopnia student ma także możliwość wyboru specjalności Tourism prowadzonej w języku angielskim. Po ukończeniu studiów II stopnia student może podjąć dalszą naukę na studiach III stopnia oraz może realizować studia podyplomowe na WNoZiKŚ, takie jak: Ocena zasobów środowiska i zagrożeń środowiskowych, Ochrona atmosfery i zarządzania jakością powietrza oraz Podyplomowe studia geografii dla nauczycieli. Warto też nadmienić, iż podczas konstrukcji programu studiów korzystano ze wzorców i doświadczeń uczelni zagranicznych, w szczególności odwoływano się do wzorców brytyjskich, gdzie mocno akcentowana jest praca własna studenta (m.in. prace pisemne, projekty), tutoriale (seminaria) w małych grupach.

Realizowany program kształcenia na ocenianym kierunku odpowiada poziomowi prowadzonych studiów i zamierzeniom nakreślonym w misji i strategii rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego na lata 2013-2020 oraz w Strategii Rozwoju Wydziału.

Zakłada się dostosowywanie oferty kształcenia w reakcji na zmiany warunków zewnętrznych oraz wewnętrznych. W tym celu zarówno program jak i proces kształcenia poddawane są okresowej ocenie, której ważnym elementem jest ocena zajęć dokonywana przez studentów. Wyniki tych ocen stanowią cenne źródło informacji o przebiegu i realizacji

procesu kształcenia i wykorzystane są w celu jego doskonalenia. Oferta kształcenia jest atrakcyjna i urozmaicona, a jej zmiany pod kątem innowacyjności i elastyczności kształcenia dokonywane były na przestrzeni ostatnich lat, w tym w związku z dostosowywaniem programów studiów do wymagań KRK. Dla obydwu stopni oferta kształcenia przewiduje możliwość wyboru specjalności. Studia I stopnia proponują do wyboru jedną spośród trzech specjalności oraz wybór przedmiotów fakultatywnych dostępnych w planie studiów, bądź wybór dwóch pełnych specjalności i kilku przedmiotów do wyboru. Na studiach II stopnia do wyboru jest osiem specjalności. Ponadto na studiach II stopnia możliwy jest wybór dodatkowego bloku pedagogicznego przygotowującego studentów do zawodu nauczyciela geografii.

- 2) wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

W procesie tworzenia koncepcji kształcenia, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju wykorzystano wieloletnie doświadczenie zdobyte w okresie prowadzenia kierunku oraz opinie studentów, absolwentów i pracodawców. Opracowanie całej koncepcji kształcenia oraz nowych programów studiów przebiegało w kilku etapach. Pierwszy etap obejmował określenie ogólnych ram programowych dostosowanych do KRK. W ich tworzeniu brali udział przedstawiciele wszystkich zakładów naukowo-dydaktycznych Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego. Ramy te uwzględniały również propozycje i uwagi studentów. W kolejnych etapach przeprowadzano konsultacje dotyczące opracowanej koncepcji kształcenia i nowego programu studiów. Konsultacje te prowadzono wśród wszystkich pracowników dydaktycznych Instytutu i studentów (III roku studiów I stopnia oraz I i II roku studiów II stopnia) w trakcie organizowanych spotkań, a także drogą elektroniczną, co potwierdzają przedstawione ZO dokumenty (protokoły ze spotkań oraz maile pracowników i studentów). Dyskusje nad kształtowaniem koncepcji kształcenia oraz programami studiów prowadzone były cyklicznie (raz w miesiącu) podczas kolegiów dydaktycznych.

Studenci w dalszym ciągu mogą wyrażać swoje opinie dotyczące koncepcji kształcenia oraz planów i programów studiów poprzez wypełnianie ankiet oraz poprzez swoich przedstawicieli wchodzących w skład Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia i innych organów kolegialnych Jednostki.

Od początku roku akademickiego 2014/2015 w skład Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego wchodził jeden przedstawiciel studentów oraz jeden przedstawiciel doktorantów. Nie był zatem spełniony wymóg art.67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Podczas spotkania ZO PKA przedstawiono dokumenty, z których wynika, iż Dziekan Wydziału zawiadamiał organy Samorządu Studenckiego o powstałej sytuacji i prosił o uzupełnienie składu Rady Wydziału. W składzie Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska UWr obecnie jest ośmiu przedstawicieli studentów, co stanowi 20% jej składu (40 osób) i jest to zgodne z wymogami

Prawa o szkolnictwie wyższym (co potwierdza Lista obecności Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska z dnia 24 kwietnia 2015 roku, przekazana ZO).

Koncepcja kształcenia i modyfikacja programów studiów uwzględnia także opinie interesariuszy zewnętrznych. Na podstawie uzyskanych informacji (przedstawiono do wglądu pisemne uwagi pracodawców) można stwierdzić, iż opracowane programy studiów były konsultowane z pracodawcami, którzy zatrudniają absolwentów kierunku geografia, tj. z przedstawicielami instytucji państwowych służb hydrologiczno-meteorologicznych i geodezyjnych, przedsiębiorstw kartograficznych i wydawnictw, biur planowania przestrzennego i rozwoju regionalnego, nauczycieli i dydaktyków geografii, biur podróży i innymi osobami działającymi w branży turystycznej. Poza tym propozycje i uwagi dotyczące programów studiów składane są na różnych spotkaniach i konferencjach branżowych, następnie są analizowane przez WZJK i mogą stanowić podstawę zmian i korekt w realizowanych programach studiów (Załącznik do Uchwały RW 19/214 *Procedura gromadzenia i analizowania opinii pracodawców o realizowanych i nowo tworzonych kierunkach/specjalnościach*). Jak wynika z powyższej procedury, powołana w czerwcu 2014 r. przy Dziekanie Wydziału Rada Biznesu i Przedsiębiorców może wyrażać swoje opinie zarówno na wniosek podstawowej jednostki organizacyjnej lub Dziekana Wydziału, jak i z własnej inicjatywy. Opinie dotyczą zarówno nowo tworzonych kierunków/specjalności, jak i programów kształcenia i będą wyrażane po każdym cyklu kształcenia oraz po zakończeniu danego toku studiów, obligatoryjnie przynajmniej raz w danym toku kształcenia. Część uwag wpływa bezpośrednio do Biura Karier, które przekazuje je Władzom Uniwersytetu oraz Wydziałowym Komisjom Dydaktycznym i Zespołom ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego²... W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Koncepcja kształcenia na kierunku „geografia” w pełni wpisuje się w strategię Wydziału Nauk o Ziemi Uniwersytetu Wrocławskiego. Jest ona również zgodna z misją Uczelni.

Koncepcja kształcenia wychodzi na przeciw strategii wysokiej jakości kształcenia, wyposażenia absolwentów w wiedzę, umiejętności zawodowe właściwe dla tego kierunku, tak by byli oni konkurencyjni na rynku pracy.

2) Koncepcja kształcenia na kierunku „geografia” opracowana została przy współudziale wszystkich grup interesariuszy zarówno wewnętrznych (pracowników, studentów) jak i zewnętrznych. Współpraca Władz Wydziału z interesariuszami zewnętrznymi zapewnia elastyczne kształtowanie oferty dydaktycznej i jej dostosowywanie do aktualnych potrzeb gospodarki i rynku pracy. W weryfikowanie programów studiów, w tym efektów kształcenia zostanie włączona formalnie powołana w czerwcu 2014 roku Rada Biznesu i Przedsiębiorców. Studenci zostali włączeni w proces formułowania koncepcji kształcenia poprzez udział w otwartych zebraniach programowych, pisemne opiniowanie planów i programów studiów, a także poprzez wypełnianie ankiet oraz udział ich przedstawicieli w organach wewnętrznych (np. w Wydziałowym Zespole ds. Jakości Kształcenia).

² według przyjętej skali ocen: wyróżniająco, w pełni, znacząco, częściowo, niedostatecznie;

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie.

1). Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunku się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Ocenę programów kształcenia, zakładanych celów i efektów kształcenia na kierunku geografia Uniwersytetu Wrocławskiego przeprowadzono na podstawie *Raportu Samooceny*, materiałów zebranych w czasie wizytacji, odbytych spotkań i rozmów, wizytacji zajęć oraz ocenionych prac etapowych i dyplomowych. Podstawę kształcenia na kierunku geografia stanowią programy i plany studiów, które opracowano zgodnie z *rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r.* oraz z *Zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 21 marca 2013 r. nr 38/2013 w sprawie wprowadzenia szczegółowych zasad projektowania, uruchamiania i realizacji programów kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim.*

Oceniany kierunek prowadzony jest na poziomie studiów I i II stopnia o ogólnoakademickim profilu kształcenia. Przyjęta koncepcja kształcenia wynika z prowadzonych badań, trendów rozwoju geografii, potrzeb rynku pracy oraz nawiązuje do misji i strategii rozwoju Uniwersytetu Wrocławskiego

Wytyczne dotyczące przygotowania programów studiów, w tym planów studiów, zgodnie z wymaganiami art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) określa uchwała Senatu Nr 108/2012 z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie wytycznych dla rad podstawowych jednostek organizacyjnych dotyczących tworzenia programów kształcenia na studiach pierwszego oraz drugiego stopnia, jednolitych studiach magisterskich, studiach podyplomowych, kursach dokształcających i szkoleniach ze zmianami wprowadzonymi uchwałą Senatu Nr 19/2013 z dnia 27 lutego 2013 r. oraz uchwałą Nr 104/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r.

Szczegółowe zasady projektowania, uruchamiania i realizacji programów kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim zostały określone w Zarządzeniu Rektora Uniwersytetu Nr 38/2013 z dnia 21.03.2013 r.

W nawiązaniu do *rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego* (Dz. U. Nr 253, poz. 1520) Senat Uniwersytetu Wrocławskiego *Uchwałą nr 54/2012 z dnia 20 czerwca 2012 r. w sprawie efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim* ustalił kierunkowe efekty kształcenia na studiach I i II stopnia dla kierunku geografia. We wspomnianej Uchwale przyjęto wszystkie obszarowe efekty kształcenia z

obszaru nauk przyrodniczych. Program studiów I stopnia zakłada osiągnięcie 15 efektów kształcenia z kategorii wiedza, 11 efektów kształcenia z kategorii umiejętności i 7 efektów kształcenia kategorii kompetencje społeczne. Natomiast program, studiów II stopnia zakłada osiągnięcie 17 efektów kształcenia z kategorii wiedza, 16 efektów kształcenia z kategorii umiejętności i 7 efektów kształcenia kategorii kompetencje społeczne. Matryce efektów kształcenia dla studiów I stopnia zamieszczone zostały w zał. 3, a dla II stopnia w zał. 4. Natomiast przedmiotowe efekty kształcenia oraz sylabus dla studiów I stopnia zawiera zał. 18, a dla poszczególnych specjalności realizowanych na studiach II stopnia zał. 19-27. Efekty przedmiotowe w każdym sylabusie zostały przyporządkowane do efektów kierunkowych pokazując związki między efektami szczegółowymi a efektami kierunkowymi. Efekty kształcenia dla kierunku „geografia” prowadzonego na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego zostały przyjęte przez Radę Wydziału (Uchwała Nr 10/2012 z dnia 20 kwietnia 2012 r. w sprawie przyjęcia efektów kształcenia, programów i planów studiów na kierunkach prowadzonych na Wydziale), a następnie jak już wyżej wspomniano, zatwierdzone przez Senat (Uchwała Nr 54/2012 z dnia 20 czerwca 2012 r. w sprawie efektów kształcenia dla kierunków studiów prowadzonych w Uniwersytecie Wrocławskim).

Efekty kształcenia ujęte w formie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, na poziomie kierunku, modułów i przedmiotów, tworzą spójną koncepcję kształcenia, a ich opis jest zgodny z Krajowymi Ramami Kwalifikacji.

Koncepcja kształcenia jest oparta na przekazywaniu studentom wiedzy i umiejętności oraz kompetencji społecznych poprzez łączenie wiedzy teoretycznej zdobytej na wykładach i umiejętności praktycznych nabytych przez studenta na ćwiczeniach laboratoryjnych i terenowych ćwiczeniach przedmiotowych, seminariach oraz terenowych zajęciach regionalnych, a także w trakcie praktyk zawodowych (Załącznik Nr 1 do Uchwały RW nr 41/214 *Procedura strategii zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia na WNZKŚ*).

Obecny zakres kształcenia obejmuje studia o profilu ogólnoakademickim: stacjonarne pierwszego stopnia – licencjackie z trzema modułami specjalizacyjnymi (*geografia fizyczna, gospodarka przestrzenna, rozwój regionalny i turystyka*) oraz studia stacjonarne drugiego stopnia z 8 specjalnościami: : *analizy regionalne i lokalne, geoekologię, geoinformatykę i kartografię, geografę turystyczną, gospodarkę przestrzenną, klimatologię i ochronę atmosfery, ochronę i zarządzanie jakością powietrza, wody i gleby, tourism* (studia płatne prowadzone wyłącznie w języku angielskim). Studenci mają także możliwość wyboru bloku pedagogicznego, ukończenie którego daje uprawnienia do prowadzenia zajęć z przedmiotu geografia w gimnazjum i liceum. Na ocenianym kierunku studiów prowadzone są studia tylko w trybie stacjonarnym ze względu na zbyt małe zainteresowanie kandydatów studiami niestacjonarnymi.

Program kształcenia i plan studiów, opracowany w oparciu o Krajowe Ramy Kwalifikacji dla kierunku „geografia”, obejmujący studia I i II stopnia o profilu ogólnoakademickim, został w całości osadzony w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzinie nauki o Ziemi, dyscyplinie geografia. Zgodnie z raportem samooceny nadrzędnym celem prowadzenia studiów I stopnia

na kierunku „geografia”, jest uzyskanie przez studentów wiedzy i umiejętności, a także kompetencji z dziedziny nauk o Ziemi, dyscypliny geografii, opartych na solidnych podstawach nauk ścisłych oraz zdobycie teoretycznej wiedzy i praktycznych umiejętności pozwalających na uprawianie na wysokim poziomie zawodu geografa. Natomiast program kształcenia na studiach II stopnia przewiduje systematyczne poszerzanie wiedzy, jak również nabycie nowych umiejętności i kompetencji poprzez większą specjalizację zawodową zgodną z wybraną specjalnością, a przez to zwiększenie konkurencyjności studenta na rynku pracy. Celem kształcenia jest pogłębienie wiedzy dotyczącej środowiska geograficznego i przyrodniczego, nauczanie rozumienia i interpretowania poznanych zasad funkcjonowania środowiska oraz jego kompleksowej oceny na terenach naturalnych i zmienionych antropogenicznie oraz analizy współzależności w układzie człowiek – środowisko w skali lokalnej, regionalnej i globalnej. Program kształcenia dla kierunków prowadzonych na Wydziale, w tym dla kierunku „geografia” obowiązujący od roku akademickiego 2013/2014, zatwierdzono Uchwałą Rady Wydziału Nr 18/2013 z dnia 17 maja 2013 r.

Ponadto studenci studiów II stopnia mogą realizować zajęcia z bloku pedagogicznego, przygotowującego do zawodu nauczyciela. Organizacja i prowadzenie w Uniwersytecie Wrocławskim kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela zostały określone przez Rektora w Zarządzeniu Nr 1/2013 z dnia 7 stycznia 2013 r. wraz ze zmianami wprowadzonymi Zarządzeniem Nr 100/2014 z dnia 13 sierpnia 2014 r.

Absolwenci specjalności nauczycielskiej osiągają dodatkowo efekty w kategorii wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 roku, w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz. U. Nr 25, poz. 131).

Cele i założone do osiągnięcia kierunkowe efekty kształcenia są zgodne z przyjętą koncepcją kształcenia i kwalifikacjami jakie powinni posiadać absolwenci kierunku geografia. Efekty kierunkowe są spójne i prawidłowo zdefiniowane. Do wszystkich kierunkowych efektów kształcenia opracowano efekty specjalnościowe i przedmiotowe, merytorycznie z nimi powiązane. Matryca efektów kształcenia pokrywa wszystkie efekty kierunkowe. Każdy przedmiot znajdujący się w programie kształcenia realizuje co najmniej kilka efektów, a założony do osiągnięcia kierunkowy efekt kształcenia realizowany jest w kilku do kilkunastu przedmiotach.

Koncepcja i cele kształcenia oraz założone do osiągnięcia efekty kształcenia stanowią powiązaną merytorycznie całość. Odpowiadają holistycznej koncepcji kształcenia na kierunku studiów geografia, przygotowującej absolwentów do poprawnej interpretacji zjawisk i procesów zachodzących w środowisku geograficznym oraz do zarządzania jego zasobami i ich ochroną. Przedmiotowe efekty kształcenia znajdują się w sylabusach zestawionych oddzielnie dla studiów I i II stopnia oraz dla poszczególnych specjalności i są dokładnie powiązane z efektami kierunkowymi

Efekty kształcenia są powszechnie dostępne poprzez ich umieszczenie na stronie internetowej Wydziału/Instytutu, na której znajdują się także programy i plany studiów. Natomiast sylabusy przedmiotów są dostępne poprzez USOS. Na pierwszych zajęciach

studenci są informowani o zakładanych efektach kształcenia, w szczególności o zakresie wiedzy oraz umiejętnościach zdobywanych na konkretnych zajęciach, a także są zaznajamiani ze sposobami zaliczenia przedmiotu i literaturą.

Na wizytowanym kierunku „geografia” rozporządzenie MNiSzW z 2.11.2011 roku w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. nr 253 z 24.11.2011, poz. 1520) zostało w pełni zrealizowane.

2). efekty kształcenia danego programu zostały sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne,

Założone do osiągnięcia kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia zostały sformułowane w sposób jasny i logiczny, merytorycznie są one związane są z obszarami wiedzy dotyczącej nauk przyrodniczych, dobrze charakteryzują kierunek i jego specyfikę. Treść merytoryczna poszczególnych efektów jest jasna i precyzyjnie sformułowana oraz dostosowana do odpowiedniego etapu kształcenia. Analizując efekty kształcenia na poziomie poszczególnych przedmiotów można stwierdzić że są one możliwe do osiągnięcia z uwagi na zrozumiały opis umożliwiający ich ocenę i weryfikację. Kierunkowe efekty kształcenia zostały przypisane do modułów/przedmiotów w ramach których będą realizowane. Ich zakres wyraźnie zróżnicowano dla studiów I i II stopnia, co wynika z osiągalnego zakresu wiedzy i umiejętności. Stopień osiągnięcia założonych efektów kształcenia jest sprawdzalny. Informacje te pozwalają na stwierdzenie, że efekty kształcenia zostały określone dla kierunku w sposób zrozumiały dla odbiorców informacji i pozwalają na stworzenie przejrzystego systemu ich weryfikacji. Studenci ocenianego kierunku potwierdzili, że efekty kształcenia są dla nich zrozumiałe i są sprawdzalne.

3). jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Stosowany na kierunku studiów geograficznych system weryfikacji efektów kształcenia obejmuje wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne opracowane dla poszczególnych przedmiotów i modułów. Warunki studiowania oraz system weryfikacji efektów kształcenia określony jest w *Regulaminie Studiów Uniwersytetu Wrocławskiego (Obwieszczenie Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 sierpnia 2014 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego uchwały Nr 30/2012 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego w sprawie Regulaminu studiów w Uniwersytecie Wrocławskim)*. Szczegółowe rozwiązania dotyczące studentów Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska zawarte są w załączniku do *Regulaminu studiów uchwalonym przez Radę Wydziału w dniu 26 września 2014 roku*. Podstawowym okresem rozliczania zaliczeń i egzaminów jest semestr. Osiągane przez studentów wyniki są wpisywane do elektronicznego systemu USOS, jak również rejestrowane są w postaci wpisu do indeksów i kart okresowych osiągnięć studenta. Zgodnie z wymogami KRK w programie studiów wprowadzono moduły przedmiotów, w których skład wchodzić mogą pakiety

tematyczne realizowane w postaci wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów i laboratoriów. Aby zaliczyć dany moduł, student ma obowiązek zaliczenia wszystkich form zajęć składowych, z których oceny przekazywane są do koordynatorów przedmiotu. Koordynator jest odpowiedzialny za przygotowanie sylabusu, jak również odpowiada za zgodność treści programowych i realizację założonych efektów kształcenia oraz wpisanie ocen do systemu USOS. Wszystkie sylabusy zawierają niezbędne informacje dotyczące tematyki danego przedmiotu/modułu oraz warunków jego zaliczenia i są zamieszczane na stronie internetowej Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego (<http://www.geogr.uni.wroc.pl/>) w zakładce „Studia”. Każdy pracownik dydaktyczny ma obowiązek przedstawienia na pierwszych zajęciach z każdego przedmiotu treści programowych i warunków zaliczenia zawartych w sylabusie oraz wskazania dostępu do informacji o sylabusach.

Formami weryfikacji zakładanych efektów kształcenia są: egzaminy ustne, egzaminy pisemne, testy obejmujące pytania otwarte i zamknięte, prace pisemne (eseje), kolokwia, projekty badawcze, aktywność na zajęciach, referaty i prezentacje multimedialne, które oceniane są zgodnie z wymaganiami sprecyzowanymi w kartach przedmiotu (sylabusach) w odniesieniu do zakładanych efektów kształcenia. Uwzględniana jest też obecność na zajęciach, ocena zadań wykonywanych indywidualnie lub w grupach na ćwiczeniach oraz samodzielnych opracowań i sprawozdań. Zaliczenia ćwiczeń i przedmiotów niekończących się egzaminami odbywają przed sesją egzaminacyjną, natomiast egzaminy zdawane są po zakończeniu semestru w trakcie sesji egzaminacyjnej. Sposób oceniania prac zaliczeniowych, egzaminów i innych form weryfikowania osiągniętych efektów kształcenia uzależniony jest od specyfiki przedmiotu. Sprawdzanie wiedzy odbywa się zawsze zgodnie z programem przedmiotu. Umiejętności są weryfikowane zarówno podczas zajęć praktycznych (ćwiczeń i laboratoriów) prowadzonych na Uczelni, jak i poza nią – ćwiczenia terenowe i praktyki (zawodowe i dyplomowe). Kompetencje społeczne i postawy weryfikowane są zarówno podczas zajęć praktycznych (np. umiejętność pracy w zespole), jak i w czasie seminariów (np. konieczność poszanowania praw autorskich, umiejętność wzięcia udziału w dyskusji i poszanowania odmiennych opinii). Pełna informacja dotycząca formy weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia została przedstawiona w sylabusach (*zawierających opisy przedmiotu/modułu kształcenia*), opracowanych dla programu studiów I i II stopnia - według oferowanych specjalności.

Sposoby określania, potwierdzania i weryfikacji efektów kształcenia dla kierunku „geografia” opierają się na procedurach zamieszczonych w Zarządzeniu Nr 38/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 21 marca 2013 r. w *sprawie wprowadzenia szczegółowych zasad projektowania, uruchamiania i realizacji programów kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim*. Sposoby potwierdzania i weryfikacji przedmiotowych efektów kształcenia zawarte w sylabusach są dostępne na stronie internetowej Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego oraz Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska.

System oceny studentów określony jest w *Regulaminie studiów w Uniwersytecie Wrocławskim*. Stosowana jest następująca skala ocen: bardzo dobry (bdb) – 5; dobry plus (+db) – 4,5; dobry (db) – 4; dostateczny plus (+dst) – 3,5; dostateczny (dst) – 3;

niedostateczny(ndst) – 2. Oceny z egzaminów i zaliczeń rejestrowane są w formie elektronicznej w systemie USOS oraz w formie pisemnej w indeksie i na karcie okresowych osiągnięć studenta. W wypadku przedmiotów/modułów prowadzonych przez kilku prowadzących ocenę wpisuje i zatwierdza koordynator przedmiotu. Protokoły zaliczenia przedmiotów, ćwiczeń i egzaminów dokumentują weryfikację osiągnięcia zamierzonych efektów kształcenia.

Warunkiem zaliczenia semestru, a także roku studiów jest uzyskanie określonej minimalnej liczby punktów ECTS oraz zaliczenie zajęć przewidzianych w planie studiów i zdanie wszystkich egzaminów z przedmiotów kończących się egzaminem w danym semestrze, a także zaliczenie ćwiczeń terenowych i praktyki zawodowej. Zgodnie z § 33 *Regulaminu studiów* okresem zaliczeniowym jest semestr. Według § 34 ust. 1 podstawą zaliczenia semestru (roku) jest zaliczenie przedmiotów przewidzianych w semestralnym planie studiów albo uzyskanie 30 (60) punktów kredytowych za zaliczenie przedmiotów zgodnie z programem studiów lub innych uznanych przez Dziekana.

Zespół oceniający otrzymał do wglądu wyniki egzaminów i zaliczeń z ostatniego roku studiów. Np. na ćwiczeniach z *Geografii społecznej* studenci pracowali w grupach 3-4 osobowych, wykonywali w semestrze 3 prace zaliczeniowe. Ostateczne wyniki ocen na zaliczenie ćwiczeń to: 1 niedostateczna, 3 dostateczny plus, 14 dobry, 6 dobry plus, 16 bardzo dobry. Natomiast egzamin z *Geografii społecznej* odbył się w formie testu, za który student mógł uzyskać 20 punktów. Na 44 osoby postawiono: 6 ocen niedostatecznych, 3 dostateczne, 8 ocen dostatecznych plus, 14 dobrych, 9 dobrych plus, 3 bardzo dobre, 1 osoba nie była kwalifikowana. Zakres wykonywanych ćwiczeń i egzaminu jest zgodny z sylabusem.

Egzamin z przedmiotu *Renaturyzacja rzek* obejmował 15 różnych zadań, którym przypisano po 2 punkty; w tym test wyboru (7), podaj wzór i oblicz (3), zadania krótkiej odpowiedzi (5). Na 13 osób zdających, wykorzystana była cała skala ocen, a najwięcej (3 osoby) otrzymało ocenę dobrą. Zakres pytań egzaminacyjnych był zgodny z opisaniem w sylabusie zakresem przedmiotu. Stopień trudności odpowiedni.

W podsumowaniu można stwierdzić, że system weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów jest przejrzysty i zapewnia obiektywizm ocen. Weryfikacja wiedzy oraz umiejętności odbywa się poprzez testy, kolokwia, udział i aktywność w trakcie zajęć, ocenę prezentacji, kolokwia i egzaminy w formie pisemnej, sprawozdania z ćwiczeń terenowych oraz pracę i egzamin dyplomowy. W każdej formie zajęć stosowany system oceniania prac zaliczeniowych i form weryfikowania osiągniętych efektów kształcenia uzależniony jest od specyfiki przedmiotu. Umiejętności są weryfikowane podczas zajęć: ćwiczeń, laboratoriów, seminariów, w tym również poprzez ocenę przygotowanych wystąpień seminaryjnych oraz stosowanych technik i narzędzi badawczych do interpretacji pozyskanych danych, a także podczas terenowych zajęć praktycznych. Kompetencje społeczne, mogą być weryfikowane podczas pracy zespołowej, zarówno podczas ćwiczeń kameralnych i zajęć laboratoryjnych, a przede wszystkim w czasie zajęć praktycznych, w tym ćwiczeń terenowych i praktyk zawodowych. Postawa społeczna może być oceniana również

w czasie prowadzenia dyskusji, argumentacji poglądów, podejścia do rozstrzygania sporów i sytuacji konfliktowych.

Bardzo ważnym elementem kształcenia, służącym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia na ocenianym kierunku studiów są ćwiczenia terenowe i praktyki. Zasady odbywania praktyk zawodowych reguluje szczegółowo Zarządzenie Nr 115/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 lipca 2013 r. w *sprawie organizacji praktyk przewidzianych w programach kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim*. Zasady, formę i tryb zaliczenia praktyki zawodowej określa *Program Praktyk*, który opracowany został zgodnie z *Zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego nr 115/2013 z dnia 25 lipca 2013 r. w sprawie organizacji praktyk przewidzianych w programach kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim*. Weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych podczas praktyk zawodowych (po czwartym semestrze studiów pierwszego stopnia) dokonuje opiekun praktyk zawodowych na podstawie zaświadczenia o odbyciu praktyki, poświadczonego dzienniczka praktyk (karty praktyk studenckich) oraz oceny wydanej przez opiekuna reprezentującego instytucję, w której student odbywał praktykę. Po zakończeniu praktyki, jej opiekun składa Dziekanowi pisemną informację, w której odnosi się od osiąganych efektów kształcenia. Sposoby weryfikowania przedmiotowych efektów kształcenia oraz kryteria oceniania zostały opracowane przez prowadzących zajęcia i opisane są w sylabusach (kartach przedmiotu). Praktyki zawodowe umożliwiają wzbogacenie wiedzy oraz umiejętności teoretycznych i praktycznych, a także zdobycie nowych kompetencji społecznych.

Ćwiczenia terenowe przedmiotowe prowadzone są tradycyjnymi metodami, ale również co należy podkreślić, z użyciem nowoczesnych technologii, np. samolotów bezzałogowych, GPS, itp. W planie studiów I stopnia przewidziane są tzw. ćwiczenia terenowe regionalne, które pozwalają na zdobycie kolejnych umiejętności, wiedzy i kompetencji. Na II roku studiów licencjackich, po IV semestrze student ma obowiązek odbycia praktyk zawodowych w wymiarze 3 tygodni. Są one realizowane w urzędach organów administracji państwowej/samorządowej, instytucjach związanych m.in. z geodezją, kartografią, geoinformacją, szeroko pojętą ochroną i kształtowaniem środowiska geograficznego, planowaniem i gospodarką przestrzenną, turystyką czy też w innych jednostkach organizacyjnych, w tym także w firmach prywatnych. Jest to okres weryfikacji wiedzy i umiejętności oraz nabywania kompetencji społecznych. Na studiach II stopnia w planie studiów każdej specjalności również zawarte są ćwiczenia terenowe oraz praktyki zawodowe. Odrębne możliwości kształcenia skierowane są do osób, które zamierzają nabyć uprawnienia do nauczania poprzez realizację tzw. bloku pedagogicznego. W ramach tych zajęć student realizuje przewidziane dla tego bloku praktyki nauczycielskie (praktyki opiekuńczo-wychowawcze oraz przedmiotowe), co reguluje *Zarządzenie nr 100/2014 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 13 sierpnia 2014 r. wprowadzające zmiany do Zarządzenia Nr 1/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie organizacji i prowadzenia w Uniwersytecie Wrocławskim kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*.

Zasady dotyczące procesu dyplomowania są zgodne z ogólnymi wymaganiami zawartymi w Regulaminie studiów i ze szczegółowymi regulacjami przyjętymi na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska, które zostały ujęte w czterech dokumentach:

- Uchwała nr 47/2013 Rady WNoZiKŚ UWr. z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia procedury obsadzania i prowadzenia seminariów;
- Uchwała nr 48/2013 Rady WNoZiKŚ UWr. dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia procedury zatwierdzania i realizacji tematów prac dyplomowych na studiach I i II stopnia;
- Uchwała nr 52/2013 Rady WNoZiKŚ UWr. z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie wprowadzenia procedury i zasad monitorowania poziomu oraz jakości prac dyplomowych na studiach I i II stopnia;
- Uchwała nr 3/2015 Rady WNoZiKŚ UWr. z dnia 30 stycznia 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad przeprowadzania egzaminów dyplomowych.

Warunkiem dopuszczenia studenta do egzaminu dyplomowego jest zaliczenie wszystkich przedmiotów obowiązkowych i praktyk zawodowych objętych programem studiów danego kierunku oraz uzyskanie odpowiedniej liczby punktów ECTS, a także uzyskanie co najmniej dostatecznej oceny z pracy dyplomowej. Egzamin dyplomowy na studiach pierwszego stopnia miał formę pisemną. Egzamin przeprowadzała Komisja powołana przez Dziekana. Na podstawie przeglądu testów egzaminacyjnych można stwierdzić, iż egzamin obejmował treści kierunkowe zawarte w programach studiów licencjackich na kierunku geografia. Stopień trudności pytań (zawartych w teście) był odpowiedni do poziomu studiów i pozwalał na sprawdzenie wiedzy i umiejętności zdobytej w trakcie studiów I stopnia. Studenci rozpoczynający studia I stopnia w roku akademickim 2012/2013 mają obowiązek składania prac dyplomowych.

Egzamin dyplomowy na studiach drugiego stopnia ma formę ustną i odbywa się przed Komisją powołaną przez Dziekana w co najmniej trzyosobowym składzie. W skład Komisji wchodzi promotor i recenzent oraz przewodniczący. Przewodniczącym jest nauczyciel akademicki mający stopień naukowy doktora habilitowanego.

Praca dyplomowa może być wykonywana za zgodą Dziekana poza Uniwersytetem Wrocławskim (w innej uczelni polskiej lub zagranicznej, w ośrodku naukowym polskim lub zagranicznym, a także w innym ośrodku prowadzącym badania o charakterze naukowym). Za zgodą Dziekana lub Dyrektora Instytutu GiRR student może przedstawić pracę dyplomową w języku obcym, a także zmienić promotora pracy dyplomowej pod warunkiem, że nie wydłuży to terminu złożenia pracy. Na wniosek studenta lub promotora Dziekan może wyrazić zgodę na przeprowadzenie egzaminu dyplomowego w formie egzaminu otwartego. Za zgodą Dziekana egzamin dyplomowy może odbyć się w języku obcym.

Pracom dyplomowym przypisano odpowiednio: na I stopniu za pracę licencjacką - 10 ECTS, co odpowiada ok. 250–300 godzin pracy studenta, na II stopniu za pracę magisterską - 20 ECTS, co odpowiada ok. 500–600 godz. pracy studenta. Prace dyplomowe z zakresu geografii są często realizowane na podstawie pomiarów i obserwacji terenowych, materiałów archiwalnych lub są to zestawienia oparte o opracowania dużych baz danych, co w pełni uzasadnia wykazany nakład pracy. Wymagania stawiane pracom dyplomowym

zawarte są w § 43 pkt. 4 Załącznika do Regulaminu Studiów (Uchwała Senatu Nr 30/2012 z dnia 25 kwietnia 2012). Zgodnie z w/w uchwałą, student przy pisaniu pracy dyplomowej powinien wykazać się: umiejętnością stosowania metod właściwych dla przyjętego zakresu kształcenia, znajomością literatury przedmiotu w zakresie opracowywanego tematu, umiejętnością logicznej argumentacji i prawidłowego wyciągania wniosków.

Prace dyplomowe magisterskie mają charakter badawczy, przeglądowy lub ekspercki, są zgodne z kierunkiem studiów. Układ prac prawidłowy. Dobór literatury i źródeł zgodny z tematem, ale często brak lub zbyt mało jest literatury obcojęzycznej. Dokumentacja badań dobra i poprawne opisy oraz wnioskowanie, niekiedy zbyt lakoniczne. Przebieg egzaminu magisterskiego prawidłowy. Pytania dotyczą pracy i związanych z nią zagadnień, specjalności oraz treści programowych realizowanych na studiach. Recenzje prac są merytoryczne, wartościujące i wyczerpujące, a wydane oceny odpowiadają poziomowi pracy.

Plany i programy studiów oraz opisy poszczególnych przedmiotów są dostępne na stronie internetowej Wydziału. Studenci mają więc nieograniczony dostęp do materiałów związanych z systemem oceny efektów kształcenia. Ponadto studenci są informowani przez nauczycieli akademickich o stawianych im wymaganiach, formie zaliczenia oraz zasadach punktowania.

Podczas spotkania z Zespołem oceniającym PKA studenci podkreślili, że znane są im zasady zaliczenia poszczególnych przedmiotów, znają kryteria oceniania (na początku semestru nauczyciele akademicki omawiają ze studentami formę zaliczenia/egzaminu, konsultują formę przeprowadzanych sprawdzianów wiedzy – np. czy pytania będą testowe czy opisowe itp.).

Z informacji zawartych w Raporcie samooceny wynika, że studenci geografii w sesji egzaminacyjnej w roku akademickim 2013/2014 (w semestrze letnim), uzyskali w przeważającej większości oceny dobre i bardzo dobre. Na 3788 wystawionych ocen ich struktura była następująca: niedostateczny 3,2%, dostateczny 15,7%, dostateczny plus 12,6%, dobry 20,2, dobry plus 18,8%, bardzo dobry 29,5%. Na egzaminie magisterskim przeważały oceny dobre i dobre plus. Na 139 absolwentów oceny dostateczne otrzymało 1,4%, dostateczny plus 21,6%, dobry 25,9%, dobry plus 30,2% i bardzo dobry 20,9%. Nie było oceny niedostatecznej. Zespół oceniający uważa, iż oceny uzyskane na egzaminach, jak i w procesie dyplomowania należy ciągle analizować i identyfikować ich przyczyny.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. np. protokoły egzaminacyjne i dyplomy oraz suplementy do dyplomów prowadzona jest prawidłowo.

Uczelnia zapewnia niezbędną dostępność informacji na temat stosowanego systemu oceny efektów. Cała dokumentacja dotycząca studiów pierwszego i drugiego stopnia na kierunku „geografia”, która zawiera szczegółowy opis efektów kształcenia w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów (sylabusy) oraz plany i programy studiów jest dostępna na stronie Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego (<http://www.geogr.uni.wroc.pl>), w zakładce studia. Informacje te na bieżąco są aktualizowane. Oprócz tego cała dokumentacja

dostępna jest również w Dziekanacie WNoZiKŚ i sekretariacie Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego i w każdym momencie może być udostępniana do wglądu studentom.

Archiwizacja efektów kształcenia jest prowadzona zgodnie z Zarządzeniem Rektora nr 122/2014 z dnia 25 listopada 2014 r. w sprawie wprowadzenia procedury dyplomowania i archiwizacji prac dyplomowych z wykorzystaniem systemu Archiwum Prac Dyplomowych (APD).

Jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia, ponadto system ten jest powszechnie dostępny.

Jak wynika z Raportu samooceny najwyższe wartości odsiewu i powtarzania roku występują na pierwszym roku studiów geograficznych, w następnych latach wartości te maleją. Zasadniczą przyczyną odsiewu studentów podawaną przez Władze Wydziału jest m.in. brak zaliczenia semestru, wynikającego w szczególności z niedostatecznego przygotowania merytorycznego uzyskanego na wcześniejszych etapach edukacji lub skreślenie z listy studentów na skutek nie uczęszczania na zajęcia. Przyczyną odsiewu jest także rezygnacja ze studiów z powodów osobistych. Studia I i II stopnia kończy w terminie średnio 80% studentów. Warto też zaznaczyć, iż pomimo niżu demograficznego w ocenianej Jednostce nie odnotowuje się wyraźnej tendencji spadkowej rekrutujących się na studia I i II stopnia.

4). jednostka monitoruje kariery absolwentów na rynku pracy, a uzyskane wyniki wykorzystuje w celu doskonalenia jakości procesu kształcenia.

Biuro Karier Uniwersytetu Wrocławskiego ma bardzo dobre kontakty z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wychodzi z licznymi inicjatywami dotyczącymi miejsc pracy, organizuje liczne szkolenia i staże dla studentów. W takich szkoleniach wzięło udział 18 studentów geografii. Innym rodzajem działalności Biura Karier są wywiady przeprowadzane z przedstawicielami przedsiębiorstw, które zatrudniają przynajmniej 10 absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego. Wyniki uzyskane z tej formy działalności zostały zestawione w opracowaniu *Kompetentny absolwent Uniwersytetu*. Wyniki współpracy z przedsiębiorcami umieszczane są w rocznych raportach. Biuro ma zestawioną bazę przedsiębiorstw z której mogą korzystać studenci wybierając miejsca praktyk zawodowych.

Aktualna inicjatywa Biura Karier dotyczy udziału UWr w drugiej edycji płatnych staży organizowanych w ramach Projektu „Akademia Rozwoju – kluczem wzmocnienia kadr polskiej gospodarki” dla studentów I i II roku studiów magisterskich. W najbliższej turze rekrutacji Kandydaci będą mogli ubiegać się o staże proponowane przez Biuro Karier lub też samodzielnie pozyskać miejsce realizacji stażu. Ta forma współpracy cieszy się dużym zainteresowaniem wśród pracodawców i studentów.

Natomiast na WNoZiKŚ rozpoczęto własne badania mające na celu monitorowanie losów absolwentów. Działania te podjął Wydziałowy Zespół ds. Oceny Losów Absolwentów utworzony w ramach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. W tym celu

Rada Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego przyjęła w dniu 21 listopada 2014 r. Uchwałę Nr 32 /w sprawie określenia obszarów procesu dydaktycznego objętych badaniami ankietowymi oraz wzorów kwestionariuszy ankiet na WNZKŚ. § 1 tej Uchwały zawiera postanowienie: *W celu doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska UWr prowadzi się działania w zakresie monitorowania procesu dydaktycznego obejmujące badania ankietowe w zakresie jakości realizacji zajęć dydaktycznych.* Ankieta, dotycząca satysfakcji absolwentów w zakresie programu studiów, dydaktyki i systemu kształcenia, zawiera 15 dobrze sformułowanych pytań. Jej wyniki mogą być bardzo przydatne do modyfikacji programu studiów celem zwiększenia ich atrakcyjności na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy.

Z dotychczasowych informacji uzyskanych od absolwentów z którymi oceniana Jednostka utrzymuje kontakt wynika, iż istotnym elementem wykształcenia, poszukiwanym na rynku pracy jest posiadanie szerokiego wachlarza umiejętności praktycznych, opartych na umiejętnościach związanych z nowoczesnymi technologiami - w przypadku geografii jest to dobra znajomość GIS, na co zwrócono szczególną uwagę przy konstruowaniu nowego programu studiów.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Zespół Oceniający podczas wizytacji zapoznał się z pracami etapowymi – były to zestawy pytań egzaminacyjnych, protokoły z zaliczenia przedmiotu, prace etapowe (postery) przygotowane na sesję referatową w trakcie konwersatorium oraz karty oceny prezentacji semestralnej. Na podstawie przykładowych prac przedstawionych do oceny można stwierdzić, że np. pytania egzaminacyjne (przygotowane w formie formularza) z przedmiotu „Metody geostatyczne w analizach środowiskowych” odznaczały się dużym stopniem trudności – wymagały umiejętności posługiwania się wzorami matematycznymi, odpowiadały treściom kształcenia i pozwalały na weryfikację efektów kształcenia. Również przygotowanie posteru na określony temat wymagało od studentów zarówno odpowiedniej wiedzy, jak i umiejętności (np. umiejętności wybierania najważniejszych elementów do przekazu, zastosowania odpowiedniej metody, rozwiniętego zmysłu estetycznego, itp.) - stopień ich trudności w pełni odpowiada wymaganiom stawianym studiom wyższym, a ich wykonanie i sposób przedstawienia pozwala na weryfikację założonych efektów kształcenia. Na studiach licencjackich do roku akademickiego 2013/2014 zasady dyplomowania przewidywały egzamin dyplomowy. Zespół otrzymał do wglądu teczkę absolwentów kończących studia licencjackie na podstawie egzaminu pisemnego (testu), obejmującego całokształt wiedzy z zakresu studiów. W teczkach były protokoły z egzaminu dyplomowego zawierające skład komisji egzaminacyjnej (przewodniczący i pięciu lub czterech członków), oceny z egzaminu, średnia ze studiów oraz ocena końcowa, a także indywidualne karty odpowiedzi (testy) oraz Wskazówki dla Komisji Egzaminacyjnej. Karty indywidualnych odpowiedzi zawierają oprócz pytań, imię i nazwisko studenta, nr albumu oraz znormalizowaną tabelę możliwych do uzyskania punktów i odpowiednią ocenę końcową.

Testy sprawdzane były przez dwóch egzaminatorów. Test składający się z 50 pytań był dobrze skonstruowany, stopień trudności odpowiedni do poziomu studiów, a zawarte w nim pytania weryfikowały nabytą na studiach wiedzę. Każde pytanie oceniane było w skali 0-1, na ocenę dostateczną wymagane było uzyskanie 26 pkt. tj. 51%. Studenci z wyprzedzeniem co najmniej półrocznym byli informowani o zagadnieniach, na podstawie których zostały sformułowane pytania egzaminacyjne. Przygotowaniem i przeprowadzeniem egzaminu zajmowała się powołana do tego celu Komisja Egzaminacyjna.

Analiza prac magisterskich wykazała, iż mają one zróżnicowany charakter, oprócz prac bardzo dobrych i dobrych zdarzają się prace słabsze. Parce mają charakter badawczy, przeglądowy, niektóre eksperymentalny, posiadają treści o walorach merytorycznych, badawczych i kształceniowych. Promotorami prac byli profesorowie, doktorzy habilitowani, a także doktorzy – na co należy zwrócić uwagę. Pytania egzaminacyjne (3) były związane z tematem pracy, specjalnością oraz kierunkiem studiów, często miały charakter przeglądowy. Recenzje prac na ogół napisane są rzeczowo, wartościująco i mają merytoryczny charakter. Zdarzają się pojedyncze przypadki zawyżania ocen. Wszystkie sprawdzone teczki indywidualne absolwentów zawierają kompletne zestawy dokumentów.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1). Oceniany kierunek studiów realizuje zajęcia stacjonarne na I i II stopniu kształcenia, o profilu ogólnoakademickim, w obszarze nauk przyrodniczych, dziedzinie nauk o Ziemi, dyscyplina geografia. Opis efektów jest spójny i spełnia wymogi KRK. Cele i efekty przedmiotowe zapisane w sylabusach są dokładnie powiązane z efektami kierunkowymi. Stworzony system opisu efektów kształcenia zarówno na poziomie kierunku, jak i poszczególnych przedmiotów zapewnia realizację efektów kierunkowych poprzez efekty przedmiotowe. Efekty kierunkowe i modułowe/przedmiotowe rozwijają i uszczegóławiają efekty obszarowe, uwzględniają zakresy wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Są sformułowane dla studiów I i II stopnia na różnym stopniu zaawansowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Wydział zapewnia dostęp do informacji na temat efektów kształcenia poprzez umieszczenie ich na stronie internetowej.

2). Efekty kształcenia zostały określone dla kierunku „geografia” w sposób zrozumiały i są sprawdzalne. Ich opis zawiera podstawowe treści dla ocenianego kierunku, , a także pozwala na stworzenie przejrzystego systemu ich weryfikacji.

3). System weryfikacji efektów kształcenia stosowany na ocenianym kierunku studiów jest kompleksowy, obejmuje wszystkie etapy i kategorie efektów kształcenia. Jest on zawarty w sylabusach, które zawierają dokładną informację o sposobach weryfikacji osiągnięcia przedmiotowych efektów kształcenia. Dzięki spójnym powiązaniom pomiędzy efektami przedmiotowymi i kierunkowymi istnieje możliwość weryfikacji każdego z kierunkowych efektów kształcenia. Również przebieg procesu dyplomowania i stworzone procedury i zasady w zakresie dyplomowania wskazują, że Wydział stosuje przejrzysty system oceny

efektów kształcenia, umożliwiającą weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia. Studenci są odpowiednio poinformowani o systemie oceny efektów kształcenia. Prace magisterskie na ogół są na dobrym poziomie merytorycznym, a ich tematy całkowicie mieszczą się w zakresie kierunku geografia. Wydział monitoruje i diagnozuje przyczyny odsiewu studentów.

4). Biuro Karier Uniwersytetu Wrocławskiego nie ma wdrożonego systemu monitorowania losów absolwentów, prowadzi natomiast w tym zakresie badania (wywiady), w przedsiębiorstwach zatrudniających co najmniej 10 absolwentów. Wyniki z tych badań gromadzi w dokumencie „Kompetentny Absolwent Uniwersytetu”. Poza tym Biuro wychodzi z licznymi inicjatywami dotyczącymi miejsc pracy i organizuje szkolenia i staże, w tym płatne np. w ramach Projektu „Akademia Rozwoju – kluczem wzmocnienia kadr polskiej gospodarki” dla studentów I i II roku studiów magisterskich.

Wydział NoZiKŚ w trosce o wysoką jakość kształcenia monitoruje kariery zawodowe swoich absolwentów w oparciu o ankietę dotyczącą satysfakcji absolwentów w zakresie programu studiów, dydaktyki i systemu kształcenia, jednak jest jeszcze za wcześnie by ocenić efektywność tych badań. Badania te należy kontynuować, a wyniki wykorzystywać do modyfikacji programów studiów.

3.) Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) *Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta,*

Studia geograficzne w Uniwersytecie Wrocławskim, zarówno na I i II stopniu kształcenia, prowadzone są w profilu ogólnoakademickim. Programy kształcenia uwzględniające KRK zostały wdrażane od początku roku akademickiego 2012/2013. Opracowano je zgodnie ze współczesnymi trendami nauczania, które zwracają uwagę na zdobycie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych oraz rozwijanie zainteresowań. Przyjęte nowe programy studiów umożliwiają studentowi wybranie samodzielnej ścieżki rozwoju zarówno na I, jak i na II etapie kształcenia. Wdrożony proces kształcenia umożliwia zaspokajanie indywidualnych potrzeb studentów. Na bazie podstawowej wiedzy o środowisku geograficznym i zachodzących w nim powiązaniach zwrotnych, kształtuje umiejętności intelektualne i praktyczne studenta. Zdobyta wiedza może być zastosowana w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Zajęcia na kierunku geografia odbywają się zgodnie z aktualnymi programami. Zmiany programów przeprowadzone na studiach I i II stopnia (od roku akademickiego 2013/2014) miały na celu całkowite ich dostosowanie do wymagań KRK, jak również wyjście naprzeciw coraz większym wymaganiom rynku pracy poprzez unowocześnienie i udoskonalenie programów studiów oraz przygotowanie absolwentów do samodzielnej pracy zawodowej. Studia I stopnia zostały strukturalnie całkowicie przekształcone, wprowadzono innowację poprzez zaproponowanie trzech modułów specjalizacyjnych, które pozwalają studentowi na dość wczesne profilowanie własnej ścieżki zawodowej, a przez to przygotowanie go do podjęcia pracy już

po I stopniu studiów. Na studiach II stopnia, oprócz realizowanych wcześniej specjalności, wprowadzono również nową specjalność, a mianowicie *Ochronę i zarządzanie jakością powietrza, wody i gleby*, natomiast w każdej innej specjalności dokonano gruntownego przebudowania programu studiów tak, aby jak najlepiej dostosować je do wymogów KRK i obecnego rynku pracy. W Raporcie samooceny i załącznikach przedstawiono programy studiów obowiązujące od roku akademickiego 2014/2015 dla studiów stacjonarnych, a na studiach II stopnia plany obowiązujące od roku 2013/2014 (obejmujące 5 specjalności) i zmodyfikowane programy studiów realizowane od 2014-2015 (obejmujące 8 specjalności + blok pedagogiczny).

Obecnie na kierunku geografia zajęcia odbywają się w cyklu 15-tygodniowym w semestrze zimowym i 12-tygodniowym w semestrze letnim, gdzie ostatnie 3 tygodnie semestru przeznaczone są na ćwiczenia terenowe. W każdym semestrze zajęcia z poszczególnych przedmiotów planowane są zazwyczaj w wymiarze 2 godzin lekcyjnych w tygodniu. W przypadku, gdy wymiar zajęć jest mniejszy niż 30 godzin, mogą one odbywać się co 1 lub 2 tygodnie. Studentów obowiązuje semestralny system rozliczania zaliczeń i egzaminów, którego wyniki wpisywane są do elektronicznego systemu USOS, jak również rejestrowane są w postaci wpisu do indeksów i kart okresowych osiągnięć studenta. Zgodnie z wymogami KRK w programie studiów wprowadzono moduły przedmiotów, w których skład wchodzić mogą pakiety tematyczne realizowane w postaci wykładów, ćwiczeń, konwersatoriów i laboratoriów. Liczebność grup na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowaniu Środowiska jest optymalna do danego poziomu i zakresu kształcenia. Ich liczebność jest corocznie regulowana Rozporządzeniem Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego (w roku akademickim 2014/2015 – Zarządzenie Nr 147/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 23 września 2013 r. w sprawie wprowadzenia Zasad organizacji procesu dydaktycznego w Uniwersytecie Wrocławskim – zał. 32) oraz Zarządzeniem nr 13/2014 Dziekana Wydziału w sprawie liczebności grup studenckich na zajęciach dydaktycznych z dnia 17 lipca 2014 r.

W załącznikach do Raportu samooceny zamieszczone są szczegółowe opisy przedmiotu (modułu kształcenia), odrębnie dla studiów licencjackich oraz osobno dla każdej specjalności realizowanej na II stopniu kształcenia. Podano w nich m. in. zakładane efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji oraz ich odniesienia do efektów kierunkowych, formy zajęć, liczbę godzin, metody i narzędzia dydaktyczne, sposób oceny dla każdej formy zajęć i efektu przedmiotowego, obliczenia liczby punktów ECTS dla godzin kontaktowych z nauczycielem akademickim i pracy własnej studenta, łączny nakład pracy studenta w godzinach oraz punktach ECTS.

Program studiów I stopnia umożliwia zdobycie studentowi podstawowej wiedzy ogólnogeograficznej, ułatwiającej kompleksowe postrzeganie procesów i zjawisk przyrodniczych oraz społeczno-gospodarczych. Absolwent tych studiów jest przygotowany do prowadzenia badań i pomiarów terenowych, analiz laboratoryjnych, stosowania danych przestrzennych oraz do posługiwania się nowoczesnymi metodami i technikami informatycznymi i oprogramowaniem GIS. Wspomniane umiejętności pozwalają na analizę funkcjonowania systemu przyrodniczo-gospodarczego, a na tej podstawie tworzenia syntez i

opracowań o charakterze praktycznym. Natomiast poprzez prace indywidualne i zespołowe student zdobywa tzw. „kompetencje miękkie”, niezwykle przydatne w kontaktach międzyludzkich. Program studiów zakłada stosowanie tradycyjnych form kształcenia akademickiego, które mają przygotować absolwenta do pracy w różnych instytucjach związanych tematycznie z naukami przyrodniczymi oraz do rozwiązywania problemów środowiskowych. Program kształcenia obejmuje kanon podstawowych przedmiotów dotyczących środowiska geograficznego: geologii dynamicznej, geomorfologii, hydrologii, meteorologii i klimatologii, geografii ekonomicznej, geografii społecznej, geografii politycznej i geografii regionalnej, GIS, grupę przedmiotów pokrewnych: podstawy astronomii, geofizyka, geochemia i hydrochemia, kształtowanie i ochrona środowiska oraz przedmioty uzupełniające: matematyka, podstawy socjologii, statystyki itd. Podstawowymi formami zajęć są wykłady i ćwiczenia oraz zajęcia o charakterze seminariów i konwersatoriów. Z uwagi na praktyczne znaczenie badań geograficznych nabyta wiedza na zajęciach kameralnych jest uzupełniana o umiejętności praktyczne na przedmiotowych i regionalnych ćwiczeniach terenowych oraz na praktyce zawodowej. Te ostatnie formy kształcenia umożliwiają zdobycie pierwszych doświadczeń w zakresie wykonywanego zawodu geografa, poszerzenie wiedzy, a przede wszystkim kształtują umiejętności i postawy społeczne. Podsumowując, kształcenie na I stopniu studiów geograficznych daje solidne podstawy do podjęcia pracy w przedsiębiorstwach branżowych i administracji, jak również przygotowuje do dalszego studiowania.

Studia I stopnia z geografii trwają 6 semestrów, w czasie których student powinien uzyskać 180 punktów ECTS. W pierwszych dwóch semestrach realizowany jest program z tzw. „Ramy programowej”, która zawiera podstawowe przedmioty z zakresu wiedzy geograficznej i ogólnej wprowadzającej do dalszego studiowania. Na kolejnych czterech semestrach (rok II i III) program studiów oparty jest o wyznaczoną „ramę programową” (obejmującą przedmioty dla wszystkich studentów) oraz zajęcia do wyboru zgrupowane w trzech głównych modułach specjalizacyjnych: Gospodarka przestrzenna i rozwój regionalny, Geografia fizyczna oraz Turystyka.

Całkowita liczba godzin realizowanych w programie studiów wynosi 2200, z czego 1400 stanowią przedmioty obowiązkowe (tzw. „Rama programowa”), a po 800 godzin moduły do wyboru. Po ukończeniu I roku, student wybiera wiodący moduł specjalizacyjny, który będzie konsekwentnie realizował przez następne 4 semestry oraz dodatkowe przedmioty z innych specjalizacji. Ich wybór ma charakter fakultatywny, dokonywany jest na każdy semestr poprzez wypełnienie stosownej deklaracji. Dopuszczalna jest sytuacja, w której student może ułożyć własny plan studiów – ze zrealizowaniem nawet dwu modułów specjalizacyjnych. Podstawowy warunek dokonywanego wyboru to uzyskanie odpowiedniej liczby punktów ECTS.

Przedmioty wchodzące w skład „Ramy programowej” stanowią 64% wszystkich godzin kontaktowych, natomiast moduły do wyboru 36%. Na przewidzianą liczbę 180 punktów ECTS koniecznych do ukończenia studiów I stopnia, student może uzyskać z

modułów/przedmiotów do wyboru w sumie 85 punktów ECTS, co stanowi 47% ogólnej liczby punktów. Od III do VI semestru student ma prawo do wyboru 54% godzin wchodzących w skład modułów specjalizacyjnych podstawowych i dodatkowych.

W semestrze V i VI przewidziane są seminaria dyplomowe, a w semestrze VI – napisanie i obrona pracy dyplomowej – 10 punktów ECTS. W trakcie trwania studiów I stopnia realizowane są również zajęcia z wychowania fizycznego (1p. ECTS) oraz języka obcego nowożytnego na poziomie B2 (12p. ECTS).

Program studiów przewiduje realizację ćwiczeń terenowych prowadzonych począwszy od II semestru studiów, zarówno w grupie zajęć obowiązkowych (14 dni) umieszczonych w tzw. „Ramie programowej”, jak i modułach specjalizacyjnych.

W ramach modułów specjalizacyjnych realizowanych jest 400 godzin zajęć, za które student otrzymuje 35 punktów ECTS, które są jednakowo rozłożone na wszystkich specjalnościach. Na specjalności „Gospodarka przestrzenna i rozwój regionalny” realizowanych jest 15 przedmiotów – razem z ćwiczeniami terenowymi. Specjalność „Geografia fizyczna” obejmuje 18 przedmiotów, a „Turystyka” 19 przedmiotów. Zajęcia te są zgodne z nazwami specjalności, zdecydowanie poszerzają geograficzną wiedzę z zakresu określonej specjalizacji.

W IV semestrze realizowane są praktyki zawodowe w wymiarze trzech tygodni, za które student może uzyskać w sumie 1 ECTS. Liczba punktów ECTS jaką student może uzyskać za praktyki zawodowe wydaje się być mocno zaniżona i należy ją zweryfikować.

Treści realizowane na studiach I stopnia są właściwe dla kształcenia geograficznego i umożliwiają uzyskanie założonych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Dobór przedmiotów oraz ich zróżnicowana forma (wykłady, ćwiczenia, ćwiczenia laboratoryjne, ćwiczenia terenowe, praktyki) jest prawidłowy. Wykłady (993h) stanowią 45% zajęć, zajęcia aktywne (1207h) 55% ogółu zajęć (w tym ćwiczenia 46%. laboratoria 1%, konwersatoria 3%, ćwiczenia terenowe 5%).

Na studiach II stopnia kształcenie trwa 4 semestry i obejmuje 1000 godzin zajęć dydaktycznych. Studia II stopnia na kierunku „geografia” umożliwiają zdobycie specjalistycznej wiedzy i umiejętności w wybranym zakresie nauk geograficznych. Celem kształcenia jest pogłębienie wiedzy dotyczącej środowiska geograficznego, a przede wszystkim rozumienia zasad funkcjonowania komponentów środowiska i jego całości oraz jego kompleksowej oceny, w tym naturalnych i antropogenicznych współzależności w układzie człowiek – środowisko w skali lokalnej, regionalnej i globalnej. Studia II stopnia, oprócz pogłębienia wiedzy, umożliwiają zdobycie umiejętności samodzielnego, kompleksowego analizowania danych środowiskowych oraz uzyskanie praktycznych umiejętności, które pozwolą na wykonywanie zawodu geografa w działaniach praktycznych.

Program studiów obejmuje grupę przedmiotów kierunkowych oraz fakultatywnych, które pozwalają na specjalizowanie się studenta w obrębie swoich zainteresowań. Wyboru specjalności student dokonuje w czasie rekrutacji. Jest to jednocześnie wybór zajęć, które przez kolejne cztery semestry są realizowane. Wydział oferuje do wyboru 8 specjalności: Analizy regionalne i lokalne, Geoekologia, Geoinformatyka i kartografia, Geografia

turystyczna, Gospodarka przestrzenna, Klimatologia i ochrona atmosfery, Ochrona i zarządzanie jakością powietrza, wody i gleby, Tourism (zajęcia prowadzone wyłącznie w języku angielskim). W czasie studiów student II stopnia kierunku „geografia” może również uzyskać dodatkowe kwalifikacje (poprzez ukończenie bloku pedagogicznego) dające uprawnienia nauczycielskie w gimnazjum i liceum.

W programie studiów II stopnia znajdują się zajęcia z wychowania fizycznego oraz z języka obcego nowożytnego na poziomie B2+. Poza zajęciami obligatoryjnymi plan studiów przewiduje realizację przedmiotów fakultatywnych, zgodnie z zainteresowaniami. Przedmioty fakultatywne mają charakter otwarty, są systematycznie zmieniane i uzupełniane (po akceptacji przez Zespół ds. Jakości Kształcenia).

Struktura zajęć obligatoryjnych i fakultatywnych oraz przypisana im liczba punktów ECTS różni się między specjalnościami, podobnie jak i udział poszczególnych rodzajów zajęć. Wymiar zajęć jest na wszystkich specjalnościach jednakowy - 1000 godzin. Zajęcia obligatoryjne zajmują od 790 (Geoinformatyka i kartografia) do 559 (Klimatologia i ochrona atmosfery) godzin, a pozostałe przypadają na zajęcia fakultatywne. Wśród form przeważają zajęcia aktywne. Wykłady stanowią od 38% (Klimatologia i ochrona atmosfery) do 47% zajęć (Tourism). Na zajęcia aktywne przypada od 29% (Tourism) do 51% zajęć (Klimatologia i ochrona atmosfery). Wśród form aktywnych są laboratoria, seminaria i konwersatoria oraz ćwiczenia terenowe. Studenci geografii II stopnia mogą wybrać zajęcia z fakultatywnego bloku pedagogicznego, obejmującego 450 godzin (30 punktów ECTS), realizowanego głównie w postaci form aktywnych (87% ćwiczenia, 13% wykłady), po których uzyskują uprawnienia do nauczania geografii.

Studia II stopnia (magisterskie) realizowane są w czasie 4 semestrów, w których student powinien zdobyć w sumie 120 punktów ECTS - aby móc uzyskać tytuł zawodowy magistra geografii. Program studiów obowiązujący od 2014/2014 roku zróżnicowano poprzez utworzenie 8 specjalności, ścieżek kształcenia, z których student wybiera jedną, najbardziej zbliżoną do jego zainteresowań. Kształcenie na tym etapie opiera się na podejściu specjalizacyjnym. Student każdej specjalności, począwszy od pierwszego semestru studiów, może dodatkowo podjąć się realizacji zajęć w ramach Bloku pedagogicznego, ukończenie którego daje mu uprawnienia nauczycielskie pozwalające prowadzić zajęcia z przedmiotu geografia w gimnazjum i liceum. Blok pedagogiczny stanowi dodatkowe 30 punktów ECTS, które student może uzyskać nieodpłatnie oprócz 120 punktów ECTS przewidzianych w programie studiów II stopnia.

Program kształcenia na poszczególnych specjalnościach studiów II stopnia ściśle odpowiada ich nazwom.

I tak na specjalności **Analizy regionalne i lokalne** program studiów kładzie nacisk na postrzeganie wpływu człowieka na środowisko z punktu widzenia procesów społeczno-ekonomicznych, poszerzanie wiedzy z szeroko rozumianej geografii społeczno-geograficznej, rozpoznawanie procesów rządzących gospodarką i środowiskiem na różnych szczeblach

zarządzania w ujęciu interdyscyplinarnym, rozumienie roli ocen i prognoz w gospodarce i środowisku, umiejętność samodzielnego wyjaśniania procesów społeczno-ekonomicznych zachodzących w przestrzeni geograficznej, a także na umiejętność pozyskiwania, opracowywania oraz samodzielnej analizy i syntezy danych przestrzennych (na różnych poziomach przestrzennego odniesienia) przy zastosowaniu metod analityczno-statystycznych i Systemów Informacji Geograficznej. Na specjalności **Geoekologia** program kładzie nacisk na poszerzenie wiedzy dotyczącej współzależności pomiędzy elementami środowiska przyrodniczego a działalnością człowieka, nabycie umiejętności samodzielnego analizowania współczesnych i historycznych uwarunkowań przyrodniczych i środowiskowych, umiejętność prognozowania zmian i określania tendencji tych zmian w środowisku, oraz umiejętności kompleksowej i samodzielnej oceny problemów w środowisku, a także na samodzielność i kreatywność w rozwiązywaniu problemów związanych z gospodarowaniem środowiskiem w różnych skalach, w tym na terenach o silnej antropopresji. W realizacji programu stosowane jest całościowe podejście do zagadnień środowiska, z naciskiem na umiejętności i wdrożenie wiedzy w praktyce.

Specjalność **Geoinformatyka i kartografia** umożliwia zdobycie wiedzy dotyczącej podstawowych regulacji prawnych w dziedzinie geodezji i kartografii, zdobycie i utrwalenie wiedzy na temat metodyki wizualizacji kartograficznej i kartografiki, projektowania map, atlasów i baz danych przestrzennych, ich podstaw matematycznych, a także uzyskuje wiedzę i umiejętność zastosowania różnych metod w celu pozyskiwania danych przestrzennych, treści krajowych zasobów danych przestrzennych, umiejętność wykorzystywania nowoczesnych technik geoinformatycznych oraz podstaw geostatystyki, modelowania i prognozowania danych. Realizowany program tej specjalności stwarza bardzo szerokie możliwości zatrudnienia w jednostkach związanych z tworzeniem i zarządzaniem informacją przestrzenną, w wydawnictwach kartograficznych, firmach geoinformatycznych opracowujących mapy cyfrowe, serwisy mapowe oraz mapy do urządzeń mobilnych, w pracowniach grafiki komputerowej, jednostkach administracji publicznej związanych z dokumentacją geodezyjną i kartograficzną.

Student na specjalności **Geografia turystyczna** ma możliwość poszerzenia wiedzy na temat przestrzeni turystycznej Polski i poszczególnych kontynentów, zdobycie i utrwalenie wiedzy dotyczącej różnorodności przyrodniczej i kulturowej świata, umiejętności samodzielnego i kreatywnego wykorzystywania wiedzy z zakresu turystyki do tworzenia produktu turystycznego odpowiadającego aktualnym potrzebom rynku, umiejętności dostrzegania w przestrzeni geograficznej potencjału turystycznego i różnicowania produktu turystycznego wobec różnych potrzeb konsumentów, znajomości i umiejętności rozróżniania motywacji turystycznych różnych grup społeczno-środowiskowych. Specjalność **Gospodarka przestrzenna** koncentruje się na zagadnieniach polityki regionalnej i lokalnej oraz procedurach ich realizacji, zagospodarowania przestrzennego i jego planowania. Student na tej specjalności nabywa także umiejętność posługiwania się złożonymi technikami i metodami analizy przestrzennej (GIS) oraz analizy statystycznej. Program studiów realizowany na specjalności **Klimatologia i ochrona atmosfery** zakłada merytoryczne i

praktyczne przygotowanie do analizowania procesów zachodzących w środowisku przyrodniczym, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska atmosferycznego, zdobycie i poszerzenie wiedzy z zakresu geografii (głównie w obszarze nauk o atmosferze: meteorologii, klimatologii i jakości powietrza oraz ogólnej wiedzy z obszaru nauk przyrodniczych i ścisłych, a także podstawowej w zakresie nauk społecznych, ekonomicznych i prawnych, pozwalającej na analizowanie zjawisk przyrodniczych w kontekście zrównoważonego rozwoju oraz pozwalającej na podejmowanie decyzji z zakresu zarządzania jakością powietrza). Specjalność **Ochrona i zarządzanie jakością powietrza, wody i gleby** kładzie nacisk na: zdobycie i utrwalenie wiedzy na poziomie rozszerzonym z zakresu geografii, głównie w obszarze nauk o atmosferze, hydrologii, gleboznawstwa oraz ogólną wiedzę z obszaru nauk przyrodniczych i ścisłych, jak i podstawową w zakresie nauk społecznych, ekonomicznych i prawnych. Jej absolwenci są przygotowani w szczególności do pracy w instytucjach kontrolujących i zarządzających jakością środowiska i gospodarką wodną, służbie ochrony środowiska, administracji obszarów chronionych, instytucjach zajmujących się rekultywacją i rewitalizacją obszarów zdegradowanych, a także w firmach zajmujących się przygotowywaniem ocen oddziaływania na środowisko.

Specjalność **Tourism** jest realizowana w języku angielskim i obejmuje zagadnienia z zakresu geografii turystycznej i regionalnej Polski, Europy Środkowej oraz wybranych obszarów świata, podstaw, form i cech działalności hotelarstwa i transportu w obsłudze ruchu turystycznego. Student tej specjalności nabywa m.in. umiejętność samodzielnego projektowania i kalkulowania imprez turystycznych zorientowanych na wybrany segment rynku, umiejętność kreowania i planowania rozwoju produktu turystycznego, samodzielne projektowanie i kreowanie kampanii promocyjnej produktu turystycznego, jak również zdobycie wiedzy w zakresie zrozumienia synergii pomiędzy planowaniem przestrzennym a turystyką.

Studenci studiów II stopnia w ramach dodatkowych 30 punktów ECTS mogą realizować zajęcia z Bloku pedagogicznego, którego ukończenie umożliwia uzyskanie dodatkowych uprawnień do nauczania geografii w gimnazjum i liceum. Plan studiów przewiduje przedmioty: psychologia dla nauczycieli, pedagogika dla nauczycieli, podstawy dydaktyki, dydaktyka geografii, projektowanie pracy nauczyciela geografii, warsztat pracy nauczyciela geografii, praktyki przedmiotowe w gimnazjum i liceum. W ramach tego bloku przewiduje się realizację programu kształcenia, w którym szczególny nacisk kładzie się na: zdobycie wiedzy z zakresu psychologii, pedagogicznych podstaw edukacji oraz metodyki nauczania, zdobycie kompetencji w zakresie psychologiczno-pedagogicznym umożliwiających nauczanie w szkole, zdobycie umiejętności pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, zdobycie umiejętności prezentacji materiału lekcyjnego w sposób zrozumiały dla uczniów.

W podsumowaniu należy podkreślić, że realizowany jest bardzo szeroki zakres kształcenia. Studenci mają możliwości wyboru specjalności zgodnie z własnymi zainteresowaniami, a ponadto mogą je dowolnie kształtować poprzez szeroki zakres przedmiotów fakultatywnych. Studia II stopnia ugruntowują i rozszerzają wiedzę ze wszystkich subdyscyplin geograficznych, rozwijają geograficzny warsztat badawczy,

umiejętności krytycznego myślenia i interdyscyplinarnej oceny zjawisk zachodzących w środowisku. Studenci są przygotowani do organizacji samodzielnej pracy w ramach określonego zadania teoretycznego lub praktycznego oraz profesjonalnej prezentacji wyników, w tym także w postaci projektów o charakterze aplikacyjnym lub opracowań naukowych. Studenci wszystkich specjalności zdobywają tzw. kompetencja miękkie”, w tym umiejętność pracy w zespole i odpowiedzialności za podejmowane działania, a także mają możliwość zdobycia uprawnień nauczycielskich. Absolwenci studiów geograficznych II stopnia są przygotowani do podjęcia studiów III stopnia oraz do prowadzenia własnej działalności w określonym zakresie, wykonywania ekspertyz środowiskowych, ocen oddziaływania inwestycji na środowisko i opracowywania decyzji środowiskowych.

Podczas spotkania z Zespołem oceniającym PKA, studenci wyrazili krytyczną opinię dotyczącą dużej liczby przedmiotów realizowanych na poszczególnych specjalnościach oraz stosowanych zasad kwalifikacji na zajęcia fakultatywne, które nie zawsze umożliwiają im wybór modułu/przedmiotu, którym są zainteresowani. Zespół oceniający uważa, iż należy na to zwrócić uwagę

Stosowane metody dydaktyczne oraz treści przedmiotów są opisane w sylabusach. Analiza treści przedmiotów i stosowanych metod dydaktycznych pozwala na stwierdzenie, że są one właściwie dobrane do celów, efektów oraz specyfiki przedmiotów. Dobór treści kształcenia, formy prowadzenia zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne, określone są w sposób umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia dla kierunku „geografia”. Jednak studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA mieli pewne uwagi w tym zakresie – w ich opinii treści wskazane w sylabusach niekiedy odbiegają od treści przekazywanych na zajęciach, ponadto wskazali na powtarzanie się pewnych treści na niektórych zajęciach. Zespół oceniający uważa, iż należy wsłuchać się w głosy studentów i rozpatrzyć możliwość zmniejszenia liczby przedmiotów na poszczególnych specjalnościach np. poprzez połączenie zajęć o zbliżonych treściach, czy poprzez zwiększenie liczby godzin przewidzianych na przedmioty podstawowe dla kształcenia geograficznego kosztem zajęć specjalnościowych i fakultatywnych.

Sekwencja przedmiotów jest w ujęciu ogólnym właściwa. Program wychodzi od kształcenia ogólnego poprzez kierunkowe do modułów specjalizacyjnych. Sekwencja przedmiotów pozwala na progresywne zdobywanie wiedzy i umiejętności. Można jedynie zastanowić się nad umieszczeniem zajęć z gleboznawstwa po hydrologii, a geografii regionalnej świata na II semestrze. Do rozważania przedkłada się również sugestie studentów, tj. zmniejszenia wymiaru godzin z warsztatów *kompetencji akademickich* na rzecz np. geomorfologii i geologii dynamicznej. Organizacja kształcenia i stosowane metody dydaktyczne są odpowiednie dla specyfiki nauczania na kierunku „geografia” i sprzyjają realizacji treści programowych oraz osiąganiu zakładanych efektów kształcenia, co potwierdzili również studenci na spotkaniu z ZO. Natomiast studenci wskazali na brak w kartach opisu przedmiotów nazwisk nauczycieli akademickich, którzy realizują dany przedmiot, co w opinii ZO nie jest zgodne z prawdą – we wszystkich sylabusach zawartych w załącznikach do Raportu samooceny są nazwiska osób prowadzących.

Zasady systemu ECTS wprowadzonego na Uniwersytecie Wrocławskim zostały opracowane na podstawie obowiązujących przepisów prawnych zawartych w rozporządzeniach MNiSZW, Prawie o szkolnictwie wyższym, a także w Regulaminie studiów UWr oraz Uchwale Senatu UWr z dnia 25 sierpnia 2014 r.

W budowie programu kształcenia przyjęto zasadę, iż jeden punkt ECTS odpowiada 25-30 godzinom pracy przeciętnego studenta, na które składają się godziny kontaktowe w postaci wszystkich form zajęć, egzaminów i konsultacji z nauczycielem akademickim oraz różne formy pracy własnej, jaką student musi wykonać, aby osiągnąć określone rezultaty.

Rocznemu nakładowi pracy przeciętnego studenta studiów stacjonarnych, który średnio wynosi od 1500 do 1800 godzin, odpowiada 60 punktów ECTS, po 30 na semestr. Ten wymiar punktów nie jest jednak zawsze przestrzegany, gdyż pojawiają się niewielkie różnice między semestrami, **(w V sem. - 28 i 32 w sem. VI na studiach I stopnia oraz 31 i 29 punktów ECTS w semestrach I i II oraz III i IV na studiach II stopnia)**. Władze Wydziału w trosce o wysoką jakość kształcenia i spełnienie wymogu uzyskania nie mniej niż 30 punktów ECTS w każdym semestrze dla jego zaliczenia (zgodnie z §2.p.1 rozporządzenia MNiSW z 14 września 2011 r. w sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta Dz. U. nr 201 poz. 1187 oraz nowelizacją tego rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r, która nie wnosi żadnych zmian w tym zakresie) podjęty działania naprawcze dostosowując przypisanie punktów ECTS do poszczególnych semestrów, tak aby były one zgodne z powyższym rozporządzeniem, a także z zapisami art. 165 pkt. 3 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz wewnętrznymi aktami normatywnymi. Wprowadzone zmiany ujednolicające liczbę punktów ECTS do 30 w obszarze wyżej wymienionych semestrów (wraz z wykazem przedmiotów dla których wprowadzono zmiany, odejmując lub dodając po 1 pkt. ECTS, tam gdzie było to możliwe) zostały zatwierdzone Uchwałą Nr 12/2015 Rady Wydziału z dnia 24 kwietnia 2015 r. po uprzednim ich pozytywnym zaopiniowaniu przez Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia (protokół z posiedzenia WZ ds. JK z dnia 16 kwietnia br.) i przekazane Zespołowi oceniającemu. Programy studiów ze skorygowaną liczbą punktów ECTS będą obowiązywały od roku akademickiego 2015/2016.

Zespół oceniający po przeanalizowaniu wprowadzonych zmian w punkcji ECTS, które można uznać jako działania naprawcze uważa, że są one poprawne i zgodne z przyjętymi zasadami punktacji ECTS w UWr oraz wymogami związanymi z warunkami i trybem przenoszenia zajęć. Ponadto, jak nas poinformowano, obecnie rozpoczęto pracę nad korektą programu studiów I stopnia w związku z obowiązkiem wprowadzenia tzw. przedmiotów humanizujących (5 pkt. ECTS). W modyfikacji programów studiów będą również uwzględniane głosy studentów (np. usunięcie z programu studiów przedmiotu „warsztaty kompetencji akademickich”) oraz wynikające z ankietyzacji przeprowadzanej na studiach I i II stopnia i ankiet dotyczących satysfakcji studentów z procesu dydaktycznego, które są w trakcie opracowywania. Działania te należy wysoko ocenić i uznać, że Władze Wydziału wykazują głęboką troskę o dobro studenta (mimo ich często krytycznych uwag) i jakość kształcenia oraz jej zgodność z wymogami określonymi w przepisach prawa.

Warunkiem przyznania punktów ECTS jest spełnienie przez studenta wymagań dotyczących uzyskania zakładanych dla danego przedmiotu efektów kształcenia, które odzwierciedlają jego wiedzę, umiejętności i aktywność na wykładach, ćwiczeniach, seminariach, laboratoriach, ćwiczeniach terenowych, praktykach objętych programem studiów, konsultacjach z wykładowcami, przygotowanie do zajęć i egzaminów oraz przygotowanie pracy dyplomowej. Jeżeli dany przedmiot realizowany jest przez kilka specjalności, zawsze odpowiada mu ta sama liczba punktów ECTS. Wyjątek stanowią seminaria i praktyki dyplomowe na studiach II stopnia – suma punktów ECTS do nich przypisana zależy od zakładanych efektów kształcenia różnych dla każdej z ośmiu specjalności. Przewidziana w programach studiów liczba punktów ECTS, która gwarantuje osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia (wymagana do ukończenia studiów), wynosi:

- 180 punktów ECTS dla studiów I stopnia – w tym praca dyplomowa 10 punktów ECTS;
- 120 punktów ECTS dla studiów II stopnia – w tym praca dyplomowa 20 punktów ECTS.

Łączna liczba punktów ECTS, które student musi uzyskać w ramach zajęć objętych kierunkowymi efektami kształcenia wynosi: dla studiów I stopnia – 163 punktów ECTS (wliczono tu zajęcia z nauk podstawowych, kierunkowych i specjalizacyjnych), a dla studiów II stopnia – 115 punktów ECTS. Na podstawie powyższych informacji trudno jest ocenić poprawność struktury realizowanych programów studiów.

W ramach przedmiotów podlegających wyborowi, student może uzyskać na studiach I stopnia 85 punktów ECTS, co stanowi 47% ogólnej liczby punktów wymaganych do ukończenia studiów. Na studiach II stopnia, w zależności od wybranej jednej z ośmiu specjalności charakteryzujących się różną specyfiką zamierzonych efektów kształcenia, student może uzyskać w ramach przedmiotów podlegających wyborowi od 38 do 59 punktów ECTS, co stanowi od 32 do 49% ogólnej liczby punktów wymaganych do ukończenia studiów. Przyjęte rozwiązania są zgodne z par. 5 ust. 2 rozporządzenia MNiSW z dnia 5 października 2011 r., który mówi, że program studiów umożliwia studentowi wybór modułów kształcenia, do których przypisuje się punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS koniecznej do uzyskania kwalifikacji odpowiadających określonemu kierunkowi i poziomowi kształcenia. Łączna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać realizując zajęcia o charakterze praktycznym dla studiów I stopnia wynosi 20 punktów ECTS. Na studiach II stopnia suma punktów ECTS przypisana zajęciom praktycznym wynosi od 12 do 37 punktów ECTS i zależy od zakładanych efektów kształcenia na poszczególnych specjalnościach. Zasady zaliczenia lektoratu nowożytnego języka obcego oraz zajęć z wychowania fizycznego są zgodne z regulacjami zawartymi Zgodnie z zasadami i regulacjami zawartymi w Uchwale Nr 108/2012 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 21 listopada 2012 r. na studiach I stopnia student za uzyskanie biegłości językowej B2 w ramach lektoratu z nowożytnego języka obcego uzyskuje 12 punktów ECTS. Na studiach II stopnia za uzyskanie biegłości językowej B2+ student otrzymuje 4 punkty ECTS. Ponadto, programy studiów

stacjonarnych obejmują zajęcia z wychowania fizycznego, za które przyznaje się 1 punkt ECTS na studiach I stopnia i 1 punkt ECTS na studiach II stopnia.

Ponadto, w ramach studiów II stopnia, niezależnie od specjalności, student ma możliwość wybrania dodatkowo bloku pedagogicznego, obejmującego moduły związane z przygotowaniem do zawodu nauczyciela, za które otrzymuje bezpłatnie dodatkowe 30 punktów ECTS niezbędnych do uzyskania kwalifikacji uprawniających do wykonywania zawodu nauczyciela. Rozwiązanie to jest zgodne z rozporządzeniem MNiSW z dnia 17 stycznia 2012 r. oraz Zarządzeniem nr 1/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 7 stycznia 2013 r. w *sprawie organizacji i prowadzenia w Uniwersytecie Wrocławskim kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*, z późn. zm. (zał. 31a).

Według programu studiów I stopnia łączna liczba punktów ECTS, które student musi uzyskać na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich, stanowi około **94%** ogólnej sumy punktów ECTS. W programach studiów II stopnia, w ramach ośmiu specjalności, zajęcia wymagające bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich zapewniają od 95 do 97 punktów ECTS, co stanowi od **79 do 81%** ogólnej sumy punktów. Podane wartości dla studiów I i II stopnia spełniają warunek ustawowy dla tej formy studiów, czyli minimum 50% ECTS. Z analizy bilansu pracy własnej studenta i pracy z udziałem nauczyciela akademickiego określonego w sylabusach wynika, iż wartości te są bardzo zróżnicowane i zdarzają się sylabusy, gdzie wartości te są znacznie niższe !.

W programie bloku pedagogicznego za zaliczenie zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich student uzyskuje łącznie 21 punktów ECTS, co stanowi 70% ogólnej liczby punktów. Przyjęte rozwiązania są zgodne z Zarządzeniem Nr 38/2013 Rektora UWr. z dnia 21 marca 2013 r. w *sprawie wprowadzenia szczegółowych zasad projektowania, uruchamiania i realizacji programów kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim*, według którego co najmniej połowa programu kształcenia na studiach stacjonarnych jest realizowana w postaci zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich.

Rada Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska uchwaliła Załącznik z dnia 26 września 2014 r. do Regulaminu Studiów w Uniwersytecie Wrocławskim, w którym zamieszczono zapisy dotyczące warunków i trybu przenoszenia zajęć i uznawania efektów kształcenia uzyskanych przez studenta w innej jednostce organizacyjnej uczelni macierzystej albo poza uczelnią macierzystą. Zapisy te są zgodne z rozporządzeniem MNiSW z dnia 14 września 2011 r. w *sprawie warunków i trybu przenoszenia zajęć zaliczonych przez studenta*.

Przyjęty system ECTS umożliwia studentom elastyczne realizowanie planu studiów i akumulację punktów ECTS, zdobytych zarówno na macierzystej Uczelni, jak i poza nią. Dzięki systemowi ECTS studenci mogą kontynuować naukę w dowolnym miejscu Polski lub krajów Unii Europejskiej, bez konieczności powtarzania lat studiów lub przedmiotów. Studenci wykorzystują ten system również przy zaliczeniu semestru, w wypadkach gdy w trakcie programów wymiany studenckiej zdobywają punkty na innych uczelniach w Polsce i za

granicą. Jednak studenci geografii sporadycznie korzystają z możliwości wymiany studenckiej.

Część z ogólnej sumy punktów ECTS dla studiów I i II stopnia (nie mniej niż 30%) studenci uzyskują w ramach przedmiotów do wyboru, tym samym mogą zdobyć dodatkowe kwalifikacje, nieobjęte obowiązkowym programem studiów, zgodne z ich własnymi priorytetami. Ponadto, mają możliwość uzyskania kwalifikacji uprawniających do wykonywania zawodu nauczyciela, za które nieodpłatnie otrzymują dodatkowe 30 ECTS.

Struktura nakładu pracy dla każdego przedmiotu jest zróżnicowana w zależności od specyfiki przedmiotu. Każdy przedmiot obejmuje nakład pracy związany z zajęciami z bezpośrednim udziałem nauczyciela akademickiego oraz nakład związany z pracą własną studenta. Ponadto struktura nakładu pracy studenta z danego przedmiotu obejmuje takie elementy jak: udział w wykładach, ćwiczeniach, laboratoriach, ćwiczeniach terenowych, konsultacjach oraz przygotowanie do zajęć, studiowanie literatury, praca własna nad opracowaniem projektu, sprawozdania, przygotowanie do kolokwium zaliczeniowego, itd. Struktura nakładu pracy studenta jest opracowana bardzo starannie, odpowiada wymiarowi godzinowemu, względnej skali trudności danego przedmiotu. W podsumowaniu można stwierdzić, że do osiągania założonych efektów kształcenia dostosowane są cele oraz merytoryczne treści przedmiotów, a także formy dydaktyczne i ich wymiar godzinowy: wykłady, ćwiczenia audytoryjne, ćwiczenia terenowe, ćwiczenia laboratoryjne.

Studenci kierunku „geografia” mają możliwość układania programu zgodnie z własnymi zainteresowaniami, co wykorzystują przy wyborze zajęć fakultatywnych, zgodnie z przyjętą zasadą kumulacji i transferu punktów ECTS. Oprócz własnych ścieżek programowych wybierają zakres i tematykę prac dyplomowych, po uzgodnieniu z opiekunami naukowymi. Obecni na spotkaniu studenci w pełni orientowali się w zasadach funkcjonowania systemu punktacji ECTS, w tym zasad przyznawania poszczególnych punktów. Wskazali także, że zauważają pewne dysproporcje w realizowanym wymiarze godzinowym zajęć i przyznanych poszczególnym przedmiotom punktach ECTS.

Ważnym elementem programu studiów I stopnia na ocenianym kierunku, oprócz ćwiczeń terenowych, jest praktyka zawodowa, która trwa 3 tygodnie (120 godzin) i realizowana jest przez studentów po 4 semestrze studiów, co jest prawidłowe. Zasady, formę i tryb zaliczenia praktyki zawodowej określa Program Praktyk, który został opracowany zgodnie z Zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego nr 115/2013 z dnia 25 lipca 2013 r. w sprawie organizacji praktyk przewidzianych w programach kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim. Opracowano także projekt regulaminu praktyk zawodowych, który zawiera regulacje w zakresie realizacji praktyk zawodowych. Praktyki realizowane są w urzędach organów administracji państwowej/samorządowej, instytucjach związanych m.in. z geodezją, kartografią, geoinformacją, szeroko pojętą ochroną i kształtowaniem środowiska geograficznego, planowaniem i gospodarką przestrzenną, turystyką czy też w innych jednostkach organizacyjnych, w tym także w firmach prywatnych, wykonujących zadania odpowiadające realizowanemu przez studenta kierunkowi studiów. Student we własnym zakresie znajduje miejsce odbywania praktyki zawodowej. Może także skorzystać z

propozycji opiekuna praktyk lub Biura Karier. Miejsca praktyk odpowiadają profilowi kształcenia na kierunku „geografia” i zapewniają możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, w tym umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych. Stosowana metoda weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia przewidzianych do osiągnięcia w czasie praktyk jest prawidłowa, przewiduje ocenę przedstawiciela zakładu, gdzie student odbywał praktykę, potwierdzenie jej odbycia w Kartach Praktyk Zawodowych i na tej podstawie zaliczenie praktyki przez opiekuna praktyk.

Studenci specjalności nauczycielskich odbywają praktyki w szkołach, zgodnie z programem studiów i standardami kształcenia nauczycieli (rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r.). Nadzór dydaktyczny nad praktykami sprawuje opiekun praktyk zawodowych powołany przez Dziekana spośród nauczycieli akademickich. Zakres jego obowiązków określa Załącznik Nr 1 Rozporządzenia Nr 115/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 lipca 2013 r.

Każdy dzień praktyki jest dokumentowany wpisem wykonywanych zadań do Karty Praktyki Zawodowej, a w końcowej części jest zaliczenie z sugerowaną oceną podpisane przez opiekuna wyznaczonego ze strony przyjmującego zakładu. Formularze te zostały udostępnione Zespołowi oceniającemu. Z przeglądu formularzy wynika, że zdecydowana większość studentów została oceniona bardzo wysoko, a niektóre firmy wyrażały chęć przyjęcia praktykantów do pracy.

W ramach zajęć z tzw. bloku pedagogicznego organizowane są praktyki opiekuńczo-wychowawcze oraz przedmiotowe. Ich realizacja odbywa się zgodnie z wytycznymi zawartymi w Zarządzeniu nr 1/2013 Rektora UWr. z dnia 7 stycznia 2013 r. w *sprawie organizacji i prowadzenia w Uniwersytecie Wrocławskim kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*.

Zakres obowiązków studenta w trakcie praktyki w gimnazjum obejmuje prace projektowe związane z nauczaniem geografii oraz prace dotyczące diagnozy zespołu klasowego związane z praktyką opiekuńczą. W roku akademickim 2014/2015 praktykę w liceum zrealizowało 23, a w gimnazjum 24 studentów.

W ramach programu studiów geograficznych II stopnia studenci odbywają w semestrze drugim praktyki dyplomowe w wymiarze 3 tygodni. Organizacja praktyk dyplomowych pozostaje w gestii prowadzących wyszczególnionych w sylabusach. Cele praktyk, jak i sposoby ich zaliczenia, różnią się w zależności od specjalności i specyfiki podejmowanej tematyki badawczej, co wynika z programu realizowanego na danej specjalności. Studenci nabierają zawodowych specjalistycznych umiejętności, a także w znacznej części wykorzystują czas i sposobność do zbierania materiałów do przygotowywanej pracy magisterskiej. Zaliczenie praktyki dyplomowej następuje na podstawie sprawozdania z przebiegu praktyki.

System kontroli i zaliczania praktyk zakłada nabycie przez studenta umiejętności praktycznych. Udział praktyk w kształtowaniu umiejętności praktycznych i postaw wydaje się być w pełni wykorzystany.

Studia na ocenianym kierunku prowadzone są tylko w trybie stacjonarnym. Rozkłady (plany) zajęć są opracowane w sposób racjonalny. Studenci zwracali uwagę na kumulację zajęć zawiązaną za skróceniem semestru z 15 do 12 tygodni, co wpłynęło na wydłużenie ich pobytu na Uczelni. W oparciu o dokumentację zebraną w czasie wizytacji i informacje zawarte w Raporcie samooceny można stwierdzić, iż organizacja procesu kształcenia na kierunku „geografia” jest prawidłowa, a plan studiów jest przejrzysty. Przyjęte na Wydziale rozwiązania w zakresie organizacji kształcenia zapewniają wielopoziomą kontrolę nad organizacją i przebiegiem studiów oraz jakością prowadzenia zajęć. Studenci zwracali uwagę na dużą liczbę godzin w drugim semestrze, co wynika z planowania zajęć na 12 tygodni.

Rozwiązania w zakresie indywidualizacji procesu kształcenia, w tym kształcenia studentów niepełnosprawnych, są zgodne z Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym, według której student może studiować według indywidualnego programu studiów, w tym planu studiów, na zasadach ustalonych przez radę podstawowej jednostki organizacyjnej lub inny organ wskazany w statucie. Podstawą rozwiązań stosowanych na studiach I i II stopnia na kierunku „geografia” jest Regulamin studiów na Uniwersytecie Wrocławskim (Uchwała Nr 30/2012 Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 kwietnia 2012 r. w sprawie Regulaminu studiów w Uniwersytecie Wrocławskim, z późn. zm.; tekst jednolity ogłoszony w Obwieszczeniu Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 25 sierpnia 2014 r., zał. 28) oraz dokumenty pochodne: Zarządzenie Nr 114/2012 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 27 września 2012 r. wprowadzające Regulamin przyznawania w Uniwersytecie Wrocławskim dofinansowania ze środków dotacji z budżetu państwa na zadania związane ze stwarzaniem studentom i doktorantom, będącym osobami niepełnosprawnymi warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia; Załącznik do Regulaminu Studiów uchwalony przez Radę Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 26 września 2014 r.

Studenci mają możliwość indywidualizowania procesu kształcenia poprzez:

- indywidualizację programu studiów (semestralnego planu zajęć),
- modyfikację formy zaliczeń i egzaminów,
- eksternistyczne zaliczanie przedmiotów,
- zmiany terminów egzaminów i zaliczeń z przedmiotów.

O indywidualizację programu studiów może ubiegać się student I lub II stopnia studiów, który uzyskał zgodę nauczyciela akademickiego na opiekę nad realizacją oraz spełnił następujące warunki: w przypadku studiów I stopnia – zaliczył I rok studiów i jednocześnie osiągnął średnią ocen nie niższą niż 4,5; a w przypadku studiów II stopnia – osiągnął na studiach I stopnia średnią ocen nie niższą niż 4,5. Propozycję programu studiów przygotowuje opiekun naukowy i przedkłada go do zaopiniowania Dyrektorowi ds. dydaktycznych IGiRR, a zatwierdza Dziekan. Student uczestniczący w pracach badawczych lub obozach naukowych może, na podstawie udokumentowanych wyników tych prac, uzyskać zaliczenie ćwiczeń lub praktyk, jeśli ich tematyka wiąże się z przeprowadzonymi badaniami.

Student może otrzymać semestralny lub roczny urlop od zajęć, w czasie którego zachowuje prawa studenckie. Za zgodą Dziekana student może w czasie urlopu od zajęć uczestniczyć w niektórych zajęciach, uzyskiwać zaliczenia i zdawać egzaminy.

Warunkiem zaliczenia semestru (roku) studiów jest uzyskanie 30 (60) punktów ECTS. Student, który nie spełnił warunków zaliczenia semestru, może być powtórnie wpisany na ten sam semestr, pod warunkiem, że uzyskał minimum 15 punktów ECTS.

Studenci niepełnosprawni, posiadający aktualne orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, w zależności od jej rodzaju i stopnia, mogą ubiegać się o dostosowanie do swoich potrzeb sposobu organizacji i właściwej realizacji procesu dydaktycznego, w tym zastosowania szczególnych warunków uczestnictwa w zajęciach oraz indywidualnych form i terminów ich zaliczania, w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności. Mają prawo do: pierwszeństwa w zapisach na zajęcia i w wyborze grup zajęciowych, indywidualnych warunków korzystania z bibliotek i udostępniania ich zbiorów, używania na zajęciach środków wspomagających proces kształcenia (np. urządzeń rejestrujących), stosownej pomocy w pozyskiwaniu materiałów dydaktycznych i sprzętu niezbędnego do studiowania indywidualnych konsultacji, a w uzasadnionych przypadkach także indywidualnych zajęć, indywidualnej opieki wybranego nauczyciela akademickiego.

Studentami niepełnosprawnymi Uniwersytetu Wrocławskiego zajmuje się Uczelniany Specjalista ds. osób Niepełnosprawnych, służący pomocą w organizacji zajęć i życia studenckiego. Uruchomiono także wypożyczalnię sprzętu specjalistycznego dla studentów z niepełnosprawnościami, która oferuje urządzenia czytające, powiększalniki elektroniczne, urządzenia umożliwiające zapis i odczyt brajlowski i inne.

Infrastruktura techniczna Wydziału nie jest w pełni dostosowana do studiowania osób z niepełnosprawnościami ruchowymi, głównie z uwagi na konserwatora zabytków.

2) Zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne tworzą spójną całość.

Ocena programu studiów geograficznych na Uniwersytecie Wrocławskim pozwala stwierdzić, że treści programowe, formy zajęć oraz metody dydaktyczne są właściwie dobrane, uwzględniają specyfikę przedmiotów oraz cele i efekty kształcenia określone w sylabusach przedmiotów. Udział poszczególnych form zajęć, jak też treści programowe przypisane poszczególnym przedmiotom pozwalają na uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. Zakładane efekty kształcenia, formy zajęć, treści kształcenia, metody dydaktyczne oraz sposoby weryfikacji efektów kształcenia na studiach I, jak i II stopnia tworzą spójną całość.

Sal dydaktyczne wyposażone są w projektory multimedialne, a wykładowcy chętnie z nich korzystają, przygotowują zajęcia według programów autorskich. Ćwiczenia kameralne, konwersatoria i ćwiczenia terenowe dobrze uzupełniają praktyczną stronę zajęć, zdecydowanie poszerzają zakres umiejętności. Część ćwiczeń realizowana jest w laboratoriach, z wykorzystaniem nowoczesnego sprzętu. Stosowane w dużym wymiarze

moduły przedmiotów do wyboru dobrze wpływają na indywidualizację kształcenia oraz przyczyniają się do poszerzania wiedzy i umiejętności, zgodnie z indywidualnymi zainteresowaniami studentów. Bardzo korzystnie na poszerzenie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych wpływają różnego typu ćwiczenia terenowe oraz praktyki zawodowe. Wykonane pomiary i obserwacje są podstawą do samodzielnego opracowania wybranych zagadnień i do ich przedyskutowania na spotkaniu kończącym praktykę lub na seminarium.

Proces kształcenia na studiach geograficznych Uniwersytetu Wrocławskiego stanowi zwartą logiczną ofertę zajęć. Założone efekty kształcenia, realizowane na podstawie przyjętych treści programowych i stosowanych metod dydaktycznych dla kierunku „geografia” prowadzonym na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia tworzą spójną całość. Ćwiczenia terenowe oraz praktyki przedmiotowe i zawodowe wzmacniają realizację efektów kształcenia w szczególności w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Obecni na spotkaniu studenci pozytywnie odnieśli się do metod dydaktycznych wykorzystywanych w procesie kształcenia.

W odniesieniu do uwag i zaleceń zawartych w poprzedniej ocenie PKA Wydział podjął działania naprawcze. Przede wszystkim zmieniono program studiów, wdrożono system KRK. Na etapie konstrukcji programu studiów podjęto szeroką dyskusję wewnętrzną, z udziałem studentów, a następnie program studiów przekazano – do oceny – interesariuszom zewnętrznym. Zredukowana została liczba godzin dydaktycznych oraz ujednolicono ich wymiar na wszystkich specjalnościach. Obecnie wprowadzono treści BHP i ergonomii, a także dużą liczbę zajęć praktycznych, realizowaną w porozumieniu z interesariuszami zewnętrznymi. Poprawnie przypisano liczbę punktów ECTS za prace dyplomowe na I i II etapie kształcenia. Zespół PKA stwierdza, że obecnie wystawiane oceny za prace dyplomowe są adekwatne. Ujednolicono sylabusy i uzupełniono o brakujące informacje oraz umieszczono je na stronie internetowej. Zmodyfikowano program studiów w zakresie kształcenia nauczycieli na studiach II stopnia.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1). Program kształcenia gwarantuje studentom dostęp do wiedzy z zakresu szeroko pojętych nauk geograficznych, umożliwia powiązanie wiedzy, zrozumieniem zjawisk przyrodniczych. Kadra dydaktyczna jest dobrze przygotowana do prowadzenia bardzo szerokiego spektrum zajęć, w ostatecznym efekcie o charakterze interdyscyplinarnym, co wynika ze specjalizacji i zakresu prowadzonych badań naukowych. Program studiów I i II stopnia umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia. Wydział stwarza studentom duże możliwości indywidualizacji toku studiowania i elastyczne realizowanie planu studiów. Zespół oceniający uważa jednak, iż warto byłoby zweryfikować liczbę przedmiotów na poszczególnych specjalnościach oraz zawarte w nich treści, a także udział zajęć fakultatywnych w ogólnej liczbie godzin, w szczególności w odniesieniu do zajęć podstawowych dla kształcenia geograficznego.

2). Zakładane do osiągnięcia efekty kształcenia są spójne z realizowanymi treściami merytorycznymi przedmiotów i modułów kształcenia oraz formami kształcenia i metodami weryfikacji ich osiągnięcia. Metody dydaktyczne są dostosowane do specyfiki kierunku oraz zapewniają nabycie kwalifikacji I i II stopnia w zakresie geografii.

4.) Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

1) Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiające osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu,

Studia na kierunku „geografia” na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska prowadzone są, obok innych kierunków, głównie w oparciu o zasoby kadrowe Wydziału, głównie zaś kadry skupionej w Instytucie Geografii i Rozwoju Regionalnego. Na Wydziale zatrudnionych jest 103 pracowników naukowo-dydaktycznych w tym 9 posiadających tytuł profesora w dziedzinie nauk o Ziemi (3 w dyscyplinie geografia) 24 doktorów habilitowanych, 68 doktorów i 2 ze stopniem magistra. Dodatkowo proces badań naukowych i dydaktyki wspomaga 57 pracowników zatrudnionych na różnorodnych stanowiskach pomocniczych. Na kierunku „geografia” zajęcia dydaktyczne prowadzi 3 profesorów tytularnych i 3 doktorów habilitowanych stanowiących minimum kadrowe oraz dodatkowo 5 doktorów habilitowanych z Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego. W zakresie kadry ze stopniem doktora zajęcia na kierunku geograficznym prowadzi 11 osób z minimum kadrowego oraz 20 osób z Instytutu GiRR. Niezależnie od tego proces dydaktyczny wspomagany jest przez 6 samodzielnych pracowników oraz 27 osób ze stopniem doktora lub magistrów spoza Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego, głównie z Instytutu Nauk Geologicznych lub z jednostek pozawydziałowych.

W zakresie specjalizacji naukowej pracowników prowadzących zajęcia można stwierdzić, że reprezentują oni wszystkie najważniejsze subdyscypliny badawcze w obrębie geografii (geografia fizyczna, społeczno ekonomiczna, geografia regionalna) oraz wiele dyscyplin pomocniczych w kształceniu geografów jak np.: geologia, biologia, prawo, socjologia, historia, filozofia, antropologia, fizyka, dydaktyka itp. Wśród pracowników z minimum kadrowego na studiach geografii I i II stopnia jest 3 profesorów i doktorów habilitowanych ze specjalnością w zakresie geografii fizycznej i 3 ze specjalizacją społeczno – ekonomiczną. Podobnie zrównoważone proporcje są w liczbie osób ze stopniem doktora. Minimum kadrowe na studiach II stopnia stanowi 3 „samodzielnych” pracowników ze specjalnościami mieszczącymi się w ramach geografii społeczno – ekonomicznej i 3 ze specjalnościami z zakresu geografii fizycznej (geomorfologia, klimatologia, kartografia, geografia regionalna). Podobnie kształtują się relacje w zakresie nauczycieli akademickich ze stopniem doktora, przy czym jedna osoba w tej grupie reprezentuje nauki techniczne, dziedzinę architektura.

Przedstawiona struktura i kwalifikacje formalne kadry dydaktycznej są adekwatne do zakresu kształcenia na kierunku geograficznym i umożliwiają osiągnięcie wszystkich zakładanych celów edukacyjnych. Godne podkreślenia jest szerokie wykorzystywanie specjalistów z

innych, pozainstytutowych jednostek Wydziału i Uczelni, co procesowi kształcenia na kierunku geograficznym w Uniwersytecie Wrocławskim nadaje dodatkowo wszechstronny, akademicki charakter.

- 2) dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia; na kierunkach o profilu praktycznym w procesie kształcenia uczestniczą nauczyciele z doświadczeniem praktycznym, związanym z danym kierunkiem studiów,

Zgodnie z raportem samooceny Uczelnia przedstawiła do minimum kadrowego kierunku „geografia” 20 nauczycieli akademickich, w tym 9 w grupie samodzielnych pracowników nauki oraz 11 w grupie nauczycieli ze stopniem naukowym doktora. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego.

Minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia na kierunku „geografia” spełnia wymagania określone w § 15 ust. 1 rozporządzenia z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), zgodnie z którym minimum kadrowe dla studiów drugiego stopnia powinno stanowić co najmniej sześciu samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Spełnione są warunki określone w § 8 ust. 1 pkt 2 d rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370), tj. do minimum kadrowego dla studiów drugiego stopnia zalicza się nauczycieli akademickich, dla których uczelnia, w skład której wchodzi ta jednostka, jest podstawowym miejscem pracy.

Kopie dyplomów znajdujące się w teczkach zostały poświadczane za zgodność z oryginałem. Akty mianowania oraz umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Wszyscy pracownicy stanowiący minimum kadrowe kierunku geograficznego legitymują się dorobkiem publikacyjnym w ostatnich 5 latach. Dostępne w Raporcie samooceny spisy publikacji pozwalają ocenić, iż osiągnięcia naukowe geografów ośrodka wrocławskiego znakomicie nawiązują do niezwykle chlubnej tradycji badań prowadzonych tutaj od chwili uruchomienia kierunku studiów tj. od prawie 70 lat. W ciągu tego czasu ośrodek wrocławski wyróżniał się szczególnie osiągnięciami w zakresie geomorfologii (szkoła prof. A. Jahna), kartografii, klimatologii oraz geografii ekonomicznej. Z uznaniem należy stwierdzić, że również obecnie kadra naukowa Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego może poszczycić się znakomitymi osiągnięciami badawczymi, nie tylko w skali

krajowej ale również międzynarodowej. W świetle uznawanej obecnie bibliometrycznej metody oceny dorobku naukowego można zauważyć, że wielu, nawet relatywnie młodych pracowników ze stopniem doktora habilitowanego ale także doktora, posiada publikacje, często w dużej liczbie, pozostające w obiegu międzynarodowym, ogłoszone w czasopismach o wysokiej randze na tzw. liście filadelfijskiej.

Jest oczywiste, że istnieje zróżnicowanie wśród pracowników stanowiących minimum kadrowe, jeśli chodzi o liczbowy wymiar dorobku naukowego. Wynika to z różnych przyczyn, m.in. ze specyfiki dyscyplin badawczych, stopnia wykorzystania badań terenowych i innych. Można jednakże stwierdzić, iż w minimum kadrowym znajdują się aktywni naukowo reprezentanci wszystkich subdyscyplin geografii, do których przyporządkowane zostały zakładane efekty kształcenia.

Wszystkie osoby zaliczone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w art. 112a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Stwierdzono także, że wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki § 13 ust. 1 ww. rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w Uczelni nie krócej niż od początku semestru studiów. Analiza obciążenia nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe pozwala na stwierdzenie, iż wszyscy nauczyciele akademicy spełniają warunki określone w § 13 ust. 2 powyższego rozporządzenia, zgodnie z którym nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli w danym roku akademickim prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku samodzielnego nauczyciela akademickiego lub 60 godzin zajęć dydaktycznych – w przypadku nauczyciela akademickiego posiadającego stopień naukowy doktora lub kwalifikacje drugiego stopnia.

Do minimum kadrowego na studiach I stopnia zaliczono 4 profesorów i doktorów habilitowanych oraz 9 doktorów. Wszystkie osoby zaliczone do minimum kadrowego studiów I stopnia na kierunku „geografia” reprezentują obszar nauk przyrodniczych dziedzinę nauk o Ziemi, dyscyplinę geografia z którego wyodrębniono kierunek. Natomiast do minimum kadrowego studiów II stopnia zaliczono 6 samodzielną pracowników nauki, w tym 3 profesorów tytularnych i 3 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego oraz 11 doktorów. Reprezentują one obszar nauk przyrodniczych, dyscyplinę geografia, przy czym w grupie pracowników ze stopniem naukowym doktora jest również przedstawicielka nauk technicznych, dziedziny architektura, której dorobek w pełni można zaliczyć do obszaru nauk przyrodniczych dziedziny Nauk o Ziemi, dyscypliny geografia, do których odnoszą się efekty kształcenia. Pozostałe osoby zaliczone do minimum kadrowego studiów II stopnia reprezentują obszar nauk przyrodniczych, dziedzinę Nauk o Ziemi, dyscyplinę geografia.

Wszystkie osoby wliczone do minimum kadrowego spełniają warunki określone przepisami prawa.

Obsada zajęć dydaktycznych jest prawidłowa, merytoryczny zakres treści poszczególnych przedmiotów wykładanych na studiach I i II stopnia jest zgodny ze

specjalizacją naukową nauczycieli akademickich, co jest potwierdzone nie tylko specjalizacją w zakresie której nadawane były stopnie naukowe ale także realnym dorobkiem naukowym, często o wybitnym charakterze, opublikowanym w ostatnich latach.

Część pracowników dydaktycznych posiada znaczne doświadczenie o charakterze eksperckim w zakresie rozmaitych problemów związanych z zagadnieniami ochrony i kształtowania środowiska geograficznego (ekspertyzy i opinie dla władz wykonawczych). Jest to walor o dużym znaczeniu dla uzyskiwania zakładanych efektów kształcenia ze względu na możliwość zapoznania studentów z realnie istniejącymi problemami w realizacji zadań państwa w dziedzinie zarządzania i gospodarowania środowiskiem geograficznym.

Można zatem stwierdzić, że dziedziny nauki, dyscypliny naukowe uprawiane przez nauczycieli akademickich są zgodne z kierunkowymi efektami kształcenia, a także ze szczegółowymi efektami kształcenia dla poszczególnych przedmiotów i rodzajów zajęć.

Na podstawie analizy aktów mianowania oraz umów o pracę oraz informacji uzyskanych w czasie wizytacji można stwierdzić, iż nauczyciele akademicy stanowiący minimum kadrowe są zatrudnieni w Uczelni od kilkunastu/kilkudziesięciu lat, a niemal wszystkie akty mianowania oraz umowy o pracę są zawarte na czas nieokreślony. Dla wszystkich nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego Uczelnia stanowi podstawowe miejsce pracy. **Powyższe fakty pozwalają na stwierdzenie, że minimum kadrowe jest stabilne.**

Wymagania dotyczące obowiązującego minimum kadrowego dla ocenianego kierunku studiów określone w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370) są spełnione.

Ocena spełnienia wymagań dotyczących relacji między liczbą nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe a liczbą studentów ocenianego kierunku studiów.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe, do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 6 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370) i wynosi 1: 18 przy obowiązującym na wizytowanym kierunku nie mniejszym niż 1 : 60. Proporcja liczby pracowników zgłoszonych do minimum kadrowego i ogólnej liczby studentów na kierunku geografia (361) stwarza bardzo dobre warunki do uzyskiwania właściwych efektów kształcenia.

Zespół oceniający hospitował w trakcie trwania wizytacji wybrane losowo zajęcia dydaktyczne zapoznając się ze sposobem ich prowadzenia, wymaganiami stawianymi przez prowadzących oraz ogólnym poziomem przekazywanej wiedzy. Jednocześnie lustrowana była baza dydaktyczna i stopień przystosowania obiektów dla potrzeb studentów niepełnosprawnych. Informacje szczegółowe odnośnie hospitowanych zajęć (wykładów i ćwiczeń) oraz ich oceny zawarte są w **Załączniku Nr 6.**

Wszystkie hospitowane zajęcia odbywały się zgodnie z planem studiów dla semestru letniego. Zajęcia prowadzone były przez osoby wskazane w rozkładzie zajęć i w planach nauczania, w pomieszczeniach dydaktycznych dobrze dostosowanych do charakteru prowadzonych zajęć (z uwagi na liczbę miejsc, wyposażenie w sprzęt audiowizualny, komputerowy i inne urządzenia techniczne). Wizytowane zajęcia odbywały się w salach mieszczących się w budynku głównym, który z uwagi na zabytkowy charakter z natury rzeczy stwarza pewne ograniczenia, na przykład dla osób niepełnosprawnych (schody, nieczynna winda, ciasnota w pracowni komputerowej, która jednocześnie w części służy jako miejsce dla aparatury badawczej). Wszyscy prowadzący zajęcia reprezentowali wysoki poziom kompetencji merytorycznych, doświadczenie dydaktyczne wyrażające się jasnością przekazu treści nauczania i pozytywną atmosferę wspólnej pracy, pozbawioną zbędnego „dystansu” między prowadzącym a studentami. Zajęcia, które hospitowano, w pełni odpowiadały zasadom dydaktyki w uczelni wyższej, wykorzystywano niezbędny sprzęt audiowizualny, programy komputerowe, były dobrze przygotowane i prowadzone w sposób umożliwiający skupienie i koncentrację uwagi. W trakcie wizytowanych zajęć zapewniono warunki aby studenci mogli nabywać nie tylko wiedzę ale wiele umiejętności zdefiniowanych w sylabusach poszczególnych przedmiotów.

- 3) jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

W ostatnich kilku latach wrocławski ośrodek geograficzny podlegał istotnym przekształceniom kadrowym, które można określić jako tzw. zmiana pokoleniowa. Przejście na emeryturę wielu zasłużonych profesorów nie odbiło się znacząco na strukturze badań naukowych, a w wielu przypadkach zanotować można nawet istotny postęp. Wyraża się to przede wszystkim znaczącą liczbą przeprowadzonych przewodów habilitacyjnych i przyrostem liczby młodych, ambitnych i prężnych samodzielnych pracowników naukowych. Średnia wieku profesorów wynosi ok. 56 lat a doktorów habilitowanych 48 lat. Na uwagę zasługuje zwłaszcza fakt, iż wśród kadry znajduje się wiele osób bardzo młodych a posiadających już wymierne osiągnięcia naukowe, niejednokrotnie bardzo wybitne. Świadczy to o właściwej polityce kadrowej prowadzonej przez władze Uczelni na wszystkich szczeblach. Można stwierdzić, że polityka kadrowa Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego oraz Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska realizuje fundamentalną zasadę kształcenia akademickiego jaką jest jedność nauki i nauczania. Wysoki poziom badań naukowych prowadzonych w Instytucie Geografii pozytywnie wpływa na poziom kształcenia studentów zapewniając im kontakt z najnowszymi technikami pomiarowymi i metodami badawczymi stosowanymi w nowoczesnych badaniach geograficznych. W Raporcie samooceny wskazywano liczne przykłady korzystania z doświadczeń zagranicznych jak również wykorzystania wizyt obcokrajowców dla wygłaszania w Instytucie odczytów i wykładów. Współpraca międzynarodowa w dziedzinie badań naukowych i dydaktyki jest mocną stroną kadry Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego.

Współpraca ta owocuje nie tylko wymianą doświadczeń i pomysłów badawczych ale również konkretnym współautorstwem publikacji w czasopismach międzynarodowych oraz powstawaniem nowoczesnych elementów w programach nauczania, głównie na specjalizacjach.

Na kierunku „geografia” prowadzonym w Uniwersytecie Wrocławskim bardzo dobrze funkcjonuje system wspierania rozwoju kadry naukowej, co widać na przykładzie liczby uzyskanych w ostatnich latach stopni doktora habilitowanego i doktora. W latach 2010 – 2014 stopień doktora habilitowanego uzyskało 8 osób (dotyczy osób prowadzących zajęcia na kierunku geograficznym), a stopień doktora 5 osób. Oznacza to że ok. 25% kadry Instytutu podwyższyło w tym czasie swoje kwalifikacje. Kadra dydaktyczna podnosi swe kwalifikacje również na skutek ożywionej współpracy zagranicznej. Większość wizyt pracowników Instytutu w uczelniach zagranicznych poświęcona jest także problematyce dydaktycznej, głównie w zakresie kształcenia na poziomie magisterskim.

Wszelkie szczegółowe procedury i kryteria doboru oraz weryfikacji nauczycieli akademickich prowadzone są w ramach Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego oraz Wydziału, który zapewnia sprawne funkcjonowanie kierunku geograficznego i stwarza warunki sprzyjające podnoszeniu kwalifikacji i rozwoju naukowo-dydaktycznego kadry.

Na spotkaniu Zespołu wizytującego z pracownikami Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego (prowadzącego studia geograficzne), w którym brała udział duża liczba nauczycieli akademickich (30) przedstawiono różnorodne opinie na temat wsparcia rozwoju karier naukowych przez władze Wydziału i Instytutu. Wyrażano opinie, z których wynika, że oprócz powszechnie obowiązujących i ustawowo zagwarantowanych form wsparcia (urlopy naukowe, możliwość uzyskiwania grantów zewnętrznych itd.) pracownicy nie korzystają z dodatkowych bodźców i ułatwień na końcowym etapie pisania rozprawy habilitacyjnej czy publikowania prac w czasopismach międzynarodowych (dodatkowe wsparcie finansowe, zniżka godzin dydaktycznych itp.). Funkcjonuje wprowadzie system uzależniający zróżnicowanie płac w zależności od efektywności dorobku naukowego oraz system uzależniający podział funduszu statutowego od dorobku naukowego Zakładu w ciągu ostatnich 4 lat, ale znaczenia tych rozwiązań dla wspomaganie rozwoju kadry nie przeceniano. W trakcie dyskusji zgłaszano postulaty przekazania tzw. kosztów pośrednich uzyskiwanych z grantów do dyspozycji wykonawców/ Zakładów w których są wykonywane, co istotnie mogłoby poprawić sytuację w zakresie środków na wspomaganie badań. Istnieje jednakże powszechne zrozumienie dla trudnej sytuacji finansowej Wydziału, sygnalizowanej także wcześniej przez Władze Wydziału. Z drugiej strony dyskutanci wyrażali opinie, jak się wydaje również bardzo uzasadnione, że obecny system finansowania badań naukowych stwarza bardzo korzystne warunki, jak nigdy dotąd, dla podejmowania badań w dziedzinie nauk o Ziemi, nawet w przypadku dużej ich kosztochłonności. Możliwość ubiegania się o granty NCN i z innych źródeł daje szansę na realizację planów badawczych jeśli tylko spełnione są kryteria, umożliwiające ich uzyskanie. W dyskusji wskazywano na aktywność

studentów, zwłaszcza na etapie studiów magisterskich, w realizacji niektórych grantów badawczych oraz organizacji imprez popularyzujących nauki o Ziemi oraz spotkań naukowych. W dyskusji zwracano również uwagę na bieżące sprawy dotyczące słabo funkcjonującego przepływu informacji w sprawach organizacyjnych między władzami Wydziału i władzami rektorskimi/centralnymi i pracownikami, bieżącej organizacji zajęć w semestrze letnim, kiedy prowadzone są liczne ćwiczenia terenowe, Pracownicy wypowiadali się także na temat pożytków i ograniczeń wynikających z funkcjonowania ankiet studenckich, oceniających pracę nauczycieli akademickich a także na temat wprowadzenia do praktyki akademickiej procedur KRK, których znaczenia nie przeceniano. Szczególnie ożywiona dyskusja wywiązała się na temat niezbędnego wyposażenia istniejących pracowni komputerowych w nowoczesny sprzęt. W dydaktyce na kierunku geograficznym wykorzystywane są nowoczesne programy GIS wymagające odpowiedniego sprzętu. W toku dyskusji podkreślano, iż istotnym ograniczeniem są tutaj nie tylko środki finansowe ale przede wszystkim przeciągające się w czasie procedury formalne – zamówienia publiczne i przetargi. Mówiono także o planach rozszerzenia oferty dydaktycznej Instytutu i w tym kontekście o ewentualnym ograniczeniu dwuetatowości, szczególnie wśród pracowników funkcyjnych, z uwagi na potencjalne konflikty interesów. Z żywego przebiegu dyskusji wynika stwierdzenie, że uczestniczący w spotkaniu pracownicy są bardzo związani emocjonalnie ze swoim miejscem pracy, z Uczelnią i Wydziałem, żyją jego problemami i aktywnie działają na rzecz polepszenia warunków i efektów pracy dydaktycznej i naukowej.

(Załącznik nr 5- Nauczyciele akademicki realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe. Cz. I. Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe. Cz. II. Pozostali nauczyciele akademicki);

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego... W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Struktura kwalifikacji formalnych oraz dorobku naukowego pracowników naukowo – dydaktycznych stanowiących minimum kadrowe, jak i wszystkich pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku geograficznym umożliwia osiągnięcie założonych efektów kształcenia.

2) Minimum kadrowe kierunku „geografia” stanowi 20 nauczycieli akademickich w tym 9 posiadających stopień naukowy doktora habilitowanego (6) lub tytuł naukowy profesora (3) oraz 11 ze stopniem naukowym doktora. Wszyscy pracownicy zaliczeni do minimum spełniają wymogi określone przepisami prawa (rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia, Dz. U. z 2014 r. poz. 1370). Osoby przedstawione i zaliczone do minimum kadrowego posiadają odpowiednie kwalifikacje do realizacji celów kształcenia i zapewniają osiągnięcie założonych efektów kształcenia.

Warunek dotyczący minimum kadrowego wizytowanego kierunku został spełniony z nawiązką.

3) Uczelnia i Wydział prowadzą prawidłową politykę kadrową. Szczególną, pozytywną cechą jest młody wiek kadry samodzielnej, która stopień lub tytuł naukowy osiągnęła w niezbyt odległym czasie – w ciągu ostatnich pięciu lat 8 osób uzyskało stopień doktora habilitowanego. Liczne przejawy wsparcia rozwoju naukowego oraz liczba realizowanych grantów badawczych stwarzają podstawy do dalszego rozwoju kadry naukowej zarówno w aspekcie uzyskiwania stopni i tytułów jak i doskonalenia jakości badań, już obecnie w wielu przypadkach cechującej się wybitnym charakterem.

5.) Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Baza dydaktyczna kierunku geograficznego na Uniwersytecie Wrocławskim opiera się głównie o zasoby lokalowe pozostające w gestii Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego. Od wielu lat sytuacja w tym zakresie mało się zmienia i obejmuje sale dydaktyczne, pomieszczenia pracownicze i laboratoryjno – biblioteczne w oddzielnych 3 budynkach, z których 1 jest znacznie oddalony od centrum miasta. Budynek Główny, posiadający status obiektu zabytkowego, stwarza szczególną atmosferę studiów ale posiada pewne niedogodności z punktu widzenia możliwości dostosowania zajmowanych lokali dla potrzeb studentów niepełnosprawnych (kłopoty z windą) a także instalacji urządzeń służących badaniom i dydaktyce. Oprócz pomieszczeń w budynku głównym przy Placu Uniwersyteckim 1, w którym wykorzystuje się salę wykładową na 50 osób oraz 4 sale ćwiczeniowe na 12 – 25 osób, studenci kierunku geografia korzystają z sal w nieopodal położonym budynku przy ul. Kuźniczkiej 49/55 (sala wykładowa na 90 osób i 3 sale ćwiczeniowe na 20 – 35 osób) oraz w budynku przy ul. Kosiby 8, gdzie jest sala wykładowa na 40 osób i dwie salki ćwiczeniowe na 12 osób. Oprócz tego w każdym z budynków jest sala komputerowa odpowiednio na 13, 20 i 14 stanowisk komputerowych. Sale dydaktyczne są standardowo wyposażone w podstawowe urządzenia audiowizualne, tradycyjne tablice itp. Pracownie komputerowe wyposażone są w odnawiany w miarę potrzeb (mimo pewnych kłopotów) sprzęt i oprogramowanie do zajęć informatycznych. Studenci w trakcie spotkania z ZO wskazywali na niedogodnienia w tym zakresie. Ponadto podkreślili fakt nierównych szans w trakcie wykonywania zadań przy komputerze na zajęciach – jeśli student trafi na komputer o gorszych parametrach nie jest w stanie zdążyć wykonać zadania. Problemy te były poruszane z Władzami Wydziału, którzy potwierdzili zastrzeżenia studentów, jednocześnie wyjaśnili, że były one związane z kłopotami wewnętrznymi na Uczelni, ale od października br. akademickiego komputery o gorszych parametrach zostały wymienione na nowe.

Niezwykle cenny jest „historyczny” lokal biblioteki instytutowej (192 m²), z bogatymi zasobami książek i czasopism (w tym także biblioteki PTG), który spełniając również funkcję czytelnicy stwarza szczególny klimat studiów na kierunku geograficznym Uniwersytetu

Wrocławskiego. Zgromadzono w niej ponad 22 425 druków zwartych (książek) i około 11 253 woluminów druków ciągłych (czasopism), ponadto 15 394 pozycje w ramach zbiorów specjalnych. Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego posiada również bogate zbiory kartograficzne, na które składają się mapy i atlasy (15 392 pozycji), mapy specjalne (26 858 pozycji) i zbiory multimedialne (48 pozycji). Ponadto studenci kierunku geografia mają pełny dostęp do zasobów bazy biblioteki Instytutu Nauk Geologicznych, która obejmuje około 40 500 woluminów książek, około 16 300 woluminów czasopism, około 7 800 pozycji kartograficznych i 161 tytułów czasopism fachowych (dostępnych także w wersji online). Wszystkie potrzeby studentów, które wynikają ze specyfiki kierunku geografia I i II stopnia, są całkowicie zaspokojone zarówno pod względem bazy sprzętowej, jak i dostępu do danych bibliotecznych (analogowych i wirtualnych).

Ogólnie warunki lokalowe należy ocenić jako wystarczające choć w kontekście planów zwiększenia oferty dydaktycznej konieczne są bardziej zdecydowane działania w celu ich poprawy. Rozmowy przeprowadzone z Władzami Wydziału i Instytutu pozwalają mieć nadzieję, że ich starania znajdą zrozumienie ze strony kierownictwa Uczelni, a istniejące szanse zostaną wykorzystane dla dobra studentów geografii.

Bazę dydaktyczną i naukową stanowią także przyrządy, aparatura, zbiory kartograficzne i sprzęt pomocniczy. W obrębie większości Zakładów istnieją wyodrębnione struktury organizacyjne w postaci pracowni, obserwatoriów, laboratoriów i stacji, które mają do dyspozycji sprzęt i wyposażenie służące zarówno w procesie dydaktycznym, jak i do badań naukowych. W Instytucie istnieją następujące jednostki:

- Pracownia Demografii i Statystyki (Zakład Analiz Regionalnych i Lokalnych);
 - Pracownia Gruntoznawcza (Zakład Geografii Fizycznej);
 - Pracownia Systemów Informacji Geograficznej (Zakład Geoinformatyki i Kartografii);
 - Obserwatorium Meteorologii i Klimatologii we Wrocławiu (Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery);
 - Pracownia Metod Modelowania Przestrzennego Środowiska Geograficznego (Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery);
 - Laboratorium Bezzałogowych Lotniczych Obserwacji Ziemi (Zakład Geoinformatyki i Kartografii);
 - Pracownia Dydaktyki Geografii;
 - Karkonoska Stacja Meteorologiczna na Szrenicy (Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery),
 - Pracownia Historii Kartografii (Zarządzenie Nr 136/2014 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 23 grudnia 2014 r.).

Do dyspozycji studentów i pracowników pozostaje wyposażenie w postaci:

- zestawy sit (analiza granulometryczna),
- wstrząsarki do sit,
- areometry (analiza granulometryczna metodą sedymentacyjną Casagrande’a-Prószyńskiego),
- multimetry – wieloparametrowe mierniki laboratoryjne (pH, konduktancja, tlen),

- aparaty Scheiblera (do objętościowego oznaczania węglanów),
- zestawy biuret do badania węgla organicznego metodą Tiurina,
- dyfraktometr laserowy Mastersizer 2000 firmy Malvern do precyzyjnego badania składu granulometrycznego gleb,
- 2 ciśnieniowe mineralizatory mikrofalowe Mars 5 do roztwarzania prób gruntu,
- spektrofotometr absorpcyjny (AAS Avanta firmy GBC), na którym przy pomocy kilkudziesięciu dostępnych lamp możliwa jest analiza spektralna zawartość wybranych metali zarówno w płomieniu, jak i kuwecie grafitowej,
- spektrofotometru Slandi (LF-205 i LF305),
- aparaty Casagrande'a (do określania wilgotności gruntu),
- zestaw do badania składu granulometrycznego metoda pipetową,
- multimetry – wieloparametrowe mierniki laboratoryjne;
- elektroniczne urządzenia do miareczkowania,
- wagi elektroniczne wysokiej precyzji.
- GPS Garmin GPSMap 60Cx (trzy sztuki),
- dalmierz laserowy TruePulse 360B wraz z palmtopem i oprogramowaniem,
- wiertnica mechaniczna firmy Ejkelkamp wraz z wyciągarką, młotem uderowym i agregatem prądotwórczym do poboru prób (NNS) do głębokości 8 m,
- próbnik glebowy ręczny firmy Ejkelkamp,
- urządzenia wielofunkcyjne ELMETRON do pomiarów elektrochemicznych wód gruntowych (CX-742, CX-552),
- sklerometry (motek Schmidta) do polowych badań wytrzymałości skał,
- świdry okienkowe,
- kompasy geologiczne,
- klizymetry,
- rejestratory temperatury (Minikin)
- tomograf elektrooporowy (ARES Automatic Resistivity System) z 3 sekcjami kabli aktywnych Multi Electrode,
- erozjometr.
- oprogramowanie Gobal Mapper z modułem LIDAR, Digital Gravelometer, cyfrowy model terenu
- stolik dendrochronologiczny „time table”,
- mikrotomy GSL 1,
- zestaw mikroskopów z kamerą,
- oprogramowanie WinDENDRO, WinCELL, PAST).
- ponad 50 tradycyjnych, standardowych przyrządów, a także rejestratorów i czujników elektrycznych i elektronicznych do pomiarów meteorologicznych
- urządzenie do akustycznego sondowania atmosfery
- mały klaster obliczeniowy (32 procesory), pozwalający m.in. na pracę z modelami meteorologicznymi (np. WRF) i dyspersji zanieczyszczeń (np. FRAME).
- Oprogramowanie OpenSource, m.in. na system operacyjny Linux, programy GIS GRASS, Quantum GIS, Geoserver oraz pakiet statystyczny R.
- licencjonowane oprogramowanie MS Office 2003, ArcGIS 10.2.2, Map Viewer 7.0, C-GEO, Corel

- mobilne (samochód Dacia) centrum obliczeniowe przetwarzające w terenie dane zbierane przez bezzałogowy statek powietrzny (statek powietrzny na wyposażeniu Instytutu jest od dwóch lat)
- eye-tracker, czyli okuloğraf.
- zbiory kartograficzne
- zbiory biblioteczne

Studenci kierunku geograficznego mają ponadto możliwość korzystania z zasobów Instytutu Nauk Geologicznych w postaci sal dydaktycznych, zbiorów skał i skamieniałości (Muzeum Geologiczne UWr. Muzeum Mineralogiczne UWr. zbiory poszczególnych zakładów), wyposażenia aparaturowego itd. Instytut Nauk Geologicznych wchodzi w skład Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska, a wielu geologów prowadzi zajęcia na kierunku geograficznym.

Szczególnie cenne dla procesu dydaktycznego jest istnienie terenowych stacji badawczych, dobrze wyposażonych i urządzonych, gdzie studenci odbywają ćwiczenia praktyczne (terenowe). Wiodącą rolę odgrywa tutaj Zakład Klimatologii i Ochrony Atmosfery, który prowadzi dwie stacje pomiarów (na Szrenicy i we Wrocławiu) posiadające dobre wyposażenie instrumentalne i długie ciągi obserwacji. Do badań i dydaktyki wykorzystywana jest ogólnoinstitutowa Stacja Polarna im. S. Baranowskiego na Spitsbergenie, gdzie realizowanych jest wiele grantów badawczych, także z udziałem studentów.

Oprócz zajęć dydaktycznych prowadzonych w obiektach Instytutu, część zajęć znajdujących się w programie studiów odbywa się poza siedzibą Uczelni. Chodzi tutaj głównie o praktyki zawodowe ale również specyficzne dla kierunku geograficznego praktyki opiekuńczo wychowawcze i dyplomowe.

Praktyka zawodowa (3 tygodnie) realizowana jest po 4 semestrze studiów i odbywa się zgodnie z Programem Praktyk, opracowanym zgodnie z *Zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego nr 115/2013 z dnia 25 lipca 2013 r. w sprawie organizacji praktyk przewidzianych w programach kształcenia*. W przypadku, kiedy student wybierze dodatkowo kształcenie pedagogiczne, w trakcie zajęć realizuje przewidziane dla tego bloku praktyki nauczycielskie, co reguluje *Zarządzenie nr 100/2014 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 13 sierpnia 2014 r. wprowadzające zmiany do Zarządzenia Nr 1/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 7 stycznia 2013 r. w sprawie organizacji i prowadzenia w Uniwersytecie Wrocławskim kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela*. Praktyki zawodowe realizowane są w rozmaitych instytucjach i urzędach związanych z administracją państwową i samorządową, a także w instytucjach związanych m.in. z geodezją, kartografią, geoinformacją, ochroną i kształtowaniem środowiska geograficznego, planowaniem i gospodarką przestrzenną, turystyką itp. Mogą to być również instytucje i firmy prywatne wykonujące zadania odpowiadające kierunkowi studiów. Studenci mogą sami wskazywać propozycje instytucji/ firm w których chcieliby odbywać praktyki. Jeśli inicjatywy takiej student nie przejawia, otrzymuje propozycje ze strony Instytutu lub Uczelni.

Praktyki pedagogiczne odbywają się w szkołach gimnazjalnych i licealnych na podstawie umów, szczegółowo określających rolę i zadania i formę zaliczenia. Praktyki zawodowe są dobrze przygotowane od strony organizacyjnej, a studenci wynoszą z nich wiele korzyści i umiejętności.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego... W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Baza dydaktyczna z której korzystają studenci kierunku geograficznego spełnia kryterium szczegółowe w stopniu satysfakcjonującym i w pełni umożliwia osiągnięcie deklarowanych efektów kształcenia z uwzględnieniem specyfiki kierunku. Infrastruktura Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego zapewnia zarówno prowadzenie zajęć w odpowiednich pomieszczeniach jak również dostęp do nowoczesnej aparatury dydaktycznej i badawczej oraz sprzętu komputerowego z odpowiednim oprogramowaniem. Sprawia to, że absolwenci studiów geograficznych o ogólnoakademickim charakterze na Uniwersytecie Wrocławskim są dobrze przygotowani do podjęcia pracy zawodowej w wielu dziedzinach życia praktycznego. Decyduje to również o dobrych perspektywach istnienia i rozwoju uniwersyteckich studiów geograficznych. W obecnych warunkach lokalowych kierunku geografia (zabytkowe budynki objęte ochroną konserwatorską) dyskusyjna wydaje się być pełna poprawa stopnia ich architektonicznego przystosowania do potrzeb osób niepełnosprawnych, poza tym na studiach geograficznych tradycyjnie nie ma zbyt wielu takich osób ze względu na „terenowy” charakter dużej części zajęć.

6.) Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Rezultaty prowadzonych badań naukowych są wykorzystywane w procesie kształcenia; na kierunkach o profilu ogólnoakademickim jednostka stwarza studentom możliwość uczestnictwa w badaniach naukowych oraz zdobycia wiedzy i umiejętności przydatnych w pracy naukowo-badawczej.

Wrocławski ośrodek geograficzny, prowadzący badania naukowe od 70 lat, zajmuje wysoką pozycję wśród innych Uniwersytetów w Polsce – w niektórych dziedzinach zaś, zarówno w przeszłości, jak i obecnie zajmuje miejsce w ścisłej czołówce. Dotyczy to zarówno wielu subdyscyplin zaliczanych do geografii fizycznej jak i ekonomicznej oraz regionalnej. Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, w którym skupieni są geografowie w łącznej liczbie około 50 osób, składa się z 8 jednostek organizacyjnych (7 Zakładów i 1 Pracownia). Wszystkie jednostki organizacyjne prowadzą badania w dziedzinie nauk o Ziemi w dyscyplinie geografia – w obrębie właściwych subdyscyplin. Osiągnięcia badawcze udokumentowane są obszernie w Raporcie samooceny w postaci opisu uprawianej problematyki naukowej i najważniejszych osiągnięć, a także w postaci bibliografii najważniejszych publikacji w czasopiśmie

naukowych lub monografiach. Wykazy tytułów publikacji wskazują, że bardzo często wyniki badań ogłaszane są w obiegu międzynarodowym w czasopismach posiadających znaczny IF.

Tematyka badawcza realizowana przez pracowników prowadzących zajęcia dydaktyczne na kierunku „geografia” na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska we Wrocławiu jest ściśle powiązana z problematyką realizowanej dydaktyki. Zagadnienia badawcze ściśle korespondują z treściami merytorycznymi wykładanymi w poszczególnych przedmiotach oraz założonymi do osiągnięcia efektami kształcenia.

Główne obszary badawcze geografów wrocławskich dotyczą następującej problematyki:

- paleogeografia czwartorzędu południowo-zachodniej Polski
- ocena stanu środowiska fizyczno – geograficznego południowo – zachodniej Polski
- zastosowanie metody dendrologicznej w badaniach środowiskowych
- właściwości geochemiczne gleb, osadów i wód
- współczesne procesy rzeźbotwórcze w Polsce południowo – zachodniej
- morfologia strukturalna – rozwój rzeźby granitowej i piaskowcowej
- rzeźba glacialna i peryglacialna średniogórza europejskiego, Tatr i Spitsbergenu
- geoturystyka i ewaluacja wartości przyrodniczych obiektów geomorfologicznych
- modelowanie danych przestrzennych i przestrzenno – czasowych
- rozwój metod przetwarzania danych przestrzennych i przestrzenno – czasowych
- zastosowanie technik GIS
- geodezyjne techniki satelitarne i teledetekcja
- kartografia komputerowa
- przestrzenne analizy i modelowanie warunków klimatycznych z zastosowaniem nowoczesnych technik pomiarowych i narzędzi GIS
- modelowanie depozycji zanieczyszczeń atmosferycznych
- ocena ilościowa i jakościowa chemizmu opadów i osadów atmosferycznych
- monitoring warstwy granicznej atmosfery, emisji pyłów i warunków biometeorologicznych
- badania polarne (udział w IPY 4)
- walory krajobrazowe Polski jako podstawa gospodarki przestrzennej
- uwarunkowania rozwoju turystyki zagranicznej
- zmiany w środowisku przyrodniczym w obszarach silnej antropopresji
- zmiany funkcjonalne małych miast Dolnego Śląska
- zmiany administracyjne miejscowości w Polsce
- gospodarstwa wielkoobszarowe na Dolnym Śląsku
- zmiany użytkowania przestrzeni miejskiej pod wpływem nowych inwestycji
- przeobrażenia społeczno – gospodarcze regionów Polski i świata
- czynniki rozwoju lokalnego i regionalnego
- kształtowanie przestrzeni miejskiej i podmiejskiej
- przekształcenia środowiska przyrodniczego i krajobrazu kulturowego
- turystyka szkolna i kulturowa
- doskonalenie metod i technik nauczania i uczenia się geografii

- przygotowanie i prowadzenie lekcji z zakresu geografii i przedmiotów przyrodniczych.

Wymienione powyżej główne kierunki badań pokrywają w całości zakres problematyki naukowej utożsamianej współcześnie z naukami geograficznymi i odzwierciedlają dychotomiczny charakter tej dyscypliny naukowej. Jednocześnie zakres badań pokrywa się w pełni z zakresem nauczania na kierunku geograficznym, ukształtowanym zarówno przez tradycję, jak również przez rozwijające się nowe trendy (geoinformatyka) i nowe metody w badaniach geograficznych(GIS).

Jako szczególnie ważne osiągnięcie Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego należy ocenić realizację grantów badawczych pozyskiwanych z różnych źródeł. W latach 2009 – 2014 realizowano 32 granty z czego 7 zostanie zakończonych po roku 2015. Znaczne środki finansowe pozostające w dyspozycji realizatorów grantów (ok. 4 milionów złotych z grantów NCN i KBN, ok. 3 milionów zł środków statutowych i ponad 2 miliony zł z innych źródeł) przyczyniają się do lepszego wyposażenia aparaturowego, licznego udziału w konferencjach naukowych, aktywnej współpracy naukowej a przede wszystkim wzbogacania dorobku naukowego w postaci publikacji. W latach 2009 – 2014 opublikowano 1037 prac co daje ponad 3 publikacje rocznie na jednego pracownika. Jest to wynik bardzo dobry zwłaszcza, że wśród tych publikacji jest 97 tytułów w czasopismach z tzw. listy filadelfijskiej.

Na podkreślenie zasługuje również fakt, że w Instytucie wykonywane są opracowania na użytek praktyki gospodarczej, co stwarza szczególne pole możliwego udziału studentów w pracach o charakterze badawczym. Prace o charakterze eksperckim przybliżają tematykę badawczą do praktyki życia gospodarczego – jest to zjawisko korzystne również z punktu widzenia osiągania zakładanych efektów kształcenia poprzez uświadamianie studentom istnienia ścisłych związków badań z praktyką życia gospodarczego i wskazywanie potencjalnych miejsc zatrudnienia określonych specjalistów – absolwentów studiów geograficznych.

Zgodnie z § 8,4 rozporządzenia MNiSW z 3 października 2014 roku w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz.U. z 9.10.2014 poz.1370) „Podstawowa jednostka organizacyjna uczelni może prowadzić studia na kierunku o profilu ogólnoakademickim jeżeli prowadzi badania naukowe w dziedzinie nauki lub sztuki związanej z kierunkiem studiów i zapewnia studentom tego kierunku:

1. co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań - w przypadku studiów pierwszego stopnia,
2. udział w badaniach - w przypadku studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich.

W przypadku kierunku „geografia” w Uniwersytecie Wrocławskim warunki te są wypełnione. Znaczna liczba grantów badawczych stwarza szanse włączania studentów do prac naukowych o charakterze badawczym, w tym również do prac terenowych. Spis kampanii badawczych w których uczestniczyli studenci Kół Naukowych obejmuje 13 pozycji, większość z nich miała miejsce w latach 2013 – 2014. Przedstawiono również

listę prac magisterskich, które w ostatnich latach powstały przy współudziale magistrantów w projektach grantowych pracowników Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego. Lista obejmuje łącznie 16 prac magisterskich z czego 12 dotyczy problematyki klimatologicznej i 4 problematyki geomorfologicznej. Jest to odzwierciedlenie aktywności poszczególnych pracowników i Zakładów (specjalizacji) w realizacji grantów badawczych ale wskazuje równocześnie na wielkie, niewykorzystane rezerwy w tym zakresie. Z drugiej strony można sądzić, że poziom prac magisterskich w tych dwóch subdyscyplinach geografii spełnia wymagania współczesnego procesu badawczego, co jest stwierdzeniem bardzo budującym i optymistycznym.

Procesowi dydaktycznemu sprzyja bardzo rozwinięta współpraca międzynarodowa wrocławskiego ośrodka geograficznego. W bardzo obszernej, wręcz drobiazgowej informacji o rozmaitych formach tej współpracy (38 pozycji w opisie współpracy z zagranicznymi instytucjami naukowymi) podkreślano w szczególności znaczenie wymiany doświadczeń w zakresie procesu nauczania, co przyczynia się do systematycznego ulepszania treści i form pracy dydaktycznej (kursy, wykłady, staże itp.). Ważną płaszczyzną wymiany międzynarodowej są również wyjazdy studentów na studia w ośrodkach współpracujących w ramach programu Erasmus. Według opinii pracowników Instytutu polscy studenci doskonale sobie radzą na uczelniach zagranicznych i bardzo często przedłużają okres studiów zagranicznych. Szkoda, że w ostatnich latach z tej formy studiowania korzysta coraz mniej studentów - w latach 2009/2010 liczba osób wyjeżdżających i przyjeżdżających wahała się w granicach 8 – 10 osób a w roku akademickim 2013/2014 - 6 – 8 osób z tendencją malejącą. W rozmowach w czasie wizytacji wskazywano, że przyczynę stanowią względy materialne – stypendium nie wystarcza na pokrycie niezbędnych kosztów pobytu poza granicami kraju. Na dość niskim poziomie utrzymuje się liczba nauczycieli akademickich wyjeżdżających na cykle wykładów w ramach programu Erasmus – średnio rocznie około 2 osób. Łącznie, z uwzględnieniem innych umów o współpracy dwustronnej w ciągu 5 lat zanotowano 16 wyjazdów nauczycieli akademickich, którzy prowadzili zajęcia za granicą oraz 10 osób z zagranicy prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego: W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego.

Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego realizuje bardzo szeroki program badawczy obejmujący większość podstawowych subdyscyplin naukowych w obrębie nauk geograficznych. Nauczyciele akademicki prowadzą badania odpowiadające profilowi wykładanych przedmiotów, posiadają dobre warunki do prowadzenia badań nowoczesnych zarówno w zakresie tematyki badań jak i metod badawczych. Dysponują znacznymi środkami na badania dzięki staraniom o pozyskanie grantów badawczych z różnych źródeł oraz dobrą bazą instrumentalną. Studenci włączani są do badań naukowych w różnych formach, wykonują prace magisterskie powiązane z realizacją grantów badawczych. Osiąganiu założonych efektów kształcenia sprzyja również bogata współpraca

z zewnętrznymi instytucjami naukowymi i zarządzającymi, w tym także w ramach bardzo rozwiniętej współpracy zagranicznej.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) Zasady i procedury rekrutacji studentów są przejrzyste, uwzględniają zasadę równych szans i zapewniają właściwą selekcję kandydatów na dany kierunek studiów;

Rekrutacja na studia I-go stopnia odbywa się na podstawie złożenia świadectwa dojrzałości oraz wniesienia opłaty rekrutacyjnej. Rekrutacja prowadzona jest wśród kandydatów ze starą i nową maturą oraz maturą międzynarodową i dwujęzyczną. We wszystkich przypadkach tworzona jest lista rankingowa, przy czym różne są kryteria punktowania. Dla kandydatów z tzw. nową maturą i maturą międzynarodową bierze się pod uwagę wyniki egzaminów z następujących przedmiotów: z geografii, z jednego wskazanego przedmiotu do wyboru (biologia, fizyka, chemia, historia, matematyka, wiedza o społeczeństwie) oraz języka obcego. Przy czym kandydaci z dyplomem IB dla potrzeb rekrutacji otrzymują punkty rekrutacyjne w liczbie równej maksymalnej ilości punktów przewidzianych w rekrutacji na dany kierunek studiów (N) pomnożonej przez względną liczbę punktów uzyskanych na dyplomie IB i podzielonej przez 45. W przypadku starej matury kandydaci przystępują do rozmowy kwalifikacyjnej, a jej wyniki oceniane są w skali 1 do 5. Uzyskanie 2 punktów jest oceniane pozytywnie. Zakres rozmowy kwalifikacyjnej corocznie podawany jest kandydatom na stronach internetowych: www.wnoz.uni.wroc.pl oraz www.geogr.uni.wroc.pl. Kandydat z maturą dwujęzyczną z języka obcego, otrzymuje maksymalną liczbę punktów za poziom podstawowy z języka obcego, pomnożoną przez odpowiedni współczynnik określony w zasadach rekrutacji. Przy rekrutacji na studia II-go stopnia warunkiem przystąpienia do postępowania rekrutacyjnego jest posiadanie dyplomu ukończenia studiów I-go stopnia. Lista rankingowa tworzona jest na podstawie oceny z dyplomu licencjackiego. Absolwenci studiów niegeograficznych przystępują do rozmowy kwalifikacyjnej. Również i w tym przypadku zakres tematyczny rozmowy kwalifikacyjnej podawany jest corocznie na stronach internetowych Wydziału. Zasady rekrutacji są przejrzyste, nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów i zapewniają właściwą selekcję kandydatów. Studenci obecni na spotkaniu ZO PKA nie mieli zastrzeżeń do wymagań rekrutacyjnych. Limity przyjęć także nie budziły zastrzeżeń.

- 2.) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.

Studenci podczas spotkania z Zespołem Wizytującym PKA poinformowali, że prowadzący na pierwszych zajęciach ustalają formę oraz zasady zaliczenia danego przedmiotu. Stwierdzili również, że wymagania określone w sylabusach są dla nich zrozumiałe. Dobrze

ocenili sposób organizacji zajęć i zasady zaliczania przedmiotów. Stwierdzili ponadto, że poza zaliczeniami i egzaminami w ramach prowadzonych modułów, wiedza i umiejętności są na bieżąco weryfikowane w czasie realizacji poszczególnych przedmiotów, w ramach weryfikacji częściowej za pomocą kolokwii lub odpowiedzi ustnych. System oceniania studentów jest sprawiedliwy i przejrzysty. Zasady oceniania są obiektywne wobec wszystkich studentów. Studenci zgodnie z Regulaminem Studiów Uniwersytetu Wrocławskiego mają prawo do egzaminu komisyjnego, jeśli kwestionują prawidłowość przeprowadzenia egzaminu.

3.) Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów.

Podczas spotkania studenci wyrazili opinię, że punkty ECTS są poprawnie oszacowane w odniesieniu do czasu i nakładu pracy niezbędnego do osiągnięcia założonych efektów kształcenia. Obecni na spotkaniu krytycznie odnieśli się do lektoratów odbywających się w ramach zajęć. Kwestionowali wybór terminu przeprowadzenia testu określającego poziom znajomości języka; zdaniem studentów taki test winien odbyć się bezpośrednio przed rozpoczęciem zajęć, a nie-tak jak dotychczas-pół roku wcześniej. Na studiach II stopnia wybrane zajęcia prowadzone są w języku angielskim. W ramach mobilności krajowej (MOST) i zagranicznej (Erasmus) studenci mają możliwości korzystania z wymiany i wyjazdów do licznych ośrodków współpracujących z ocenianą Jednostką. Mogą również skorzystać z innych programów wymiany m.in. DAAD, GFPS, CEPUS (stypendiów rządowych, wyszehradzkich), w ramach których mogą studiować na uczelniach zagranicznych lub odbywać staże naukowe w dowolnej instytucji poza granicami kraju. Okres pobytu na innych uczelniach jest wliczany do czasu studiów. Ponadto, Uniwersytet Wrocławski od wielu lat prowadzi współpracę z szeregiem uczelni partnerskich w ramach umów bilateralnych, które stwarzają studentom i doktorantom możliwość wyjazdów stypendialnych, również na uczelnie poza granice Europy. Jednak należy ubolewać nad niewielką liczbą studentów korzystających z proponowanych im wyjazdów, bo np. w latach 2009/2010 liczba osób wyjeżdżających i przyjeżdżających wahała się w granicach 8 – 10 osób, a w roku akademickim 2013/2014 - 6 – 8 osób i widoczna jest tendencja malejąca. Łącznie wyjeżdża około 1-4% studentów. Studenci wiedzą o możliwościach wyjazdów na wymiany do uczelni zagranicznych. Nie są jednak nimi zainteresowani. W rozmowach w czasie wizytacji wskazywano, że przyczynę stanowią głównie względy materialne – stypendium nie wystarcza na pokrycie niezbędnych kosztów pobytu poza granicami kraju.

4.) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.

Na ocenianym kierunku studenci nie mieli zastrzeżeń co do organizacji roku akademickiego oraz sesji egzaminacyjnych. Warto nadmienić, iż na spotkaniu z ZO PKA uczestniczyli głównie studenci I stopnia (30 osób) i 4 studentów II stopnia.

Studenci pozytywnie odnieśli się do obsługi administracyjnej, stwierdzając, iż nie mają trudności z załatwieniem spraw w dziekanacie. Również pozytywnie ocenili system opieki naukowej i dydaktycznej. Każdy nauczyciel akademicki ma wyznaczone terminy konsultacji, w czasie których jest dostępny dla studentów. Istnieje również możliwość kontaktu z prowadzącymi za pośrednictwem poczty elektronicznej. Z opinii wyrażanych przez studentów podczas spotkania z ZO wynika, że często korzystają z tej formy kontaktu. Innym rodzajem wsparcia są opiekunowie poszczególnych roczników lub specjalności, których Jednostka powołuje obowiązkowo z grona doświadczonych pracowników naukowo-dydaktycznych. Opiekunowie zaznajamiają studentów z Regulaminem studiów, założeniami programowymi i możliwościami wyboru ścieżki kształcenia. Studenci pozytywnie wypowiadali się o pracy opiekunów.

Karty opisu przedmiotów zawierają wszystkie niezbędne informacje na temat danego przedmiotu. Zostały w nich zawarte m.in. efekty kształcenia, które student powinien uzyskać po zakończonym kursie, forma zaliczenia przedmiotu oraz wymagana literatura. Sylabusy są dostępne na stronie internetowej Wydziału.

Studenci ocenianego kierunku mogą studiować przy wykorzystaniu indywidualizacji programu studiów.

Rodzaj wsparcia naukowego stanowi również opieka promotora nad dyplomantami. Studenci wybierają temat pracy dyplomowej z dostępnej listy tematów lub proponują swój własny temat pracy dyplomowej, co należy ocenić bardzo pozytywnie.

Ważnym aspektem opieki naukowej jest również działalność studentów geografii w Kołach Naukowych pod opieką doświadczonych pracowników naukowo-dydaktycznych. Studenci aktywnie działają w Kole Naukowym Geografów poprzez udział w obozach naukowych, projektach, odczytach, akcjach informacyjnych. Są również zaangażowani w popularyzację nauki w ramach corocznego Dolnośląskiego Festiwalu Nauki.

Na Wydziale działa biblioteka, posiadająca niezbędną literaturę wymaganą w sylabusach przedmiotów. Studenci pozytywnie ocenili jej funkcjonowanie oraz dostępność potrzebnej im literatury. Przyznawanie świadczeń pomocy materialnej odbywa się na podstawie Regulaminu ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Wrocławskiego, który zapewnia możliwość ubiegania się o wszystkie rodzaje świadczeń pomocy materialnej przewidziane w art. 173 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z powyższym Regulaminem, istnieje możliwość ubiegania się o stypendium Rektora dla najlepszych studentów, które może być przyznane studentom w liczbie nieprzekraczającej 10% studentów danego kierunku, co jest zgodne z art. 174 ust.4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym

Z opinii wyrażanych przez studentów wynika, iż warunki otrzymywania stypendium socjalnego nie są w pełni zrozumiałe. Informacje dotyczące stypendiów zamieszczone są na stronie internetowej Uczelni, jednak studenci zgłosili uwagę dotyczącą potrzeby bardziej

szczegółowego opisanie zasad oraz umieszczenia pełnego wykazu dokumentów związanych z uzyskaniem pomocy materialnej. Samorząd Studencki zaopiniował pozytywnie podział dotacji z budżetu państwa na zadania związane z bezzwrotną pomocą materialną dla studentów. Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Wrocławskiego został uchwalony w porozumieniu z Samorządem Studenckim, który także zaakceptował wysokość dochodu na osobę w rodzinie studenta ubiegającego się o stypendium socjalne oraz wysokość kwot stypendium socjalnego, specjalnego dla osób niepełnosprawnych oraz stypendium Rektora.

Uczelnia posiada domy studenta; studenci obecni na spotkaniu ZO PKA negatywnie ustosunkowali się do wysokości opłat. Uważają bowiem, że opłaty te są jedne z wyższych w kraju. Wg danych za rok akademicki 2013/2014 zawartych w Raporcie samooceny, ceny za miejsce w akademikach UWr. wahają się od około 530 do 790 zł miesięcznie za pokój jednoosobowy oraz od około 380 do 450 zł za pokój 2-osobowy i około 380 zł za pokój 3-osobowy. ZO uważa, że ceny te są optymalne i podobne do cen w innych ośrodkach akademickich, w szczególności biorąc pod uwagę położenie akademików w centrum Wrocławia (w pobliżu tzw. Kampusu Grunwaldzkiego) oraz warunki jakimi dysponują np. dostęp do bezprzewodowego Internetu.

Funkcjonujące na Uczelni Akademickie Biuro Karier zapewnia wsparcie dla studentów, którzy poszukują pracy. Studenci pozytywnie ocenili działanie ABK, które ma w ofercie m.in. programy stażowe dla studentów. Warto podkreślić, iż we współpracy z ABK, latach 2014 i 2015 na WNoZi KŚ został uruchomiony projekt „*Kompetentny absolwent Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska na rynku pracy*” skierowany dla studentów III roku studiów licencjackich oraz I i II roku studiów magisterskich, w ramach którego organizowane są płatne, trzymiesięczne staże. Studenci są bardzo zainteresowani tą formą wsparcia.

Istotnym problemem dla studentów był brak Samorządu Wydziałowego (m.in. wskutek wygaśnięcia mandatów z powodu ukończenia studiów). Studenci nie mieli swoich reprezentantów, którym mogliby zgłaszać uwagi - w br. akademickim do marca 2015 r. w Radzie Wydziału był tylko jeden przedstawiciel studentów. Władze Wydziału monitowały Samorząd Studencki Uniwersytetu Wrocławskiego o zaistniałej sytuacji, aczkolwiek bezskutecznie. Obecnie w Radzie Wydziału jest wymagana prawem liczba przedstawicieli studentów (8 osób na 40)..

Studenci pozytywnie oceniają organizację zajęć w blokach tematycznych, natomiast zgłaszają uwagi do dokonywanych kwalifikacji na zajęcia, z ograniczeniem liczby przyjętych. To niejednokrotnie uniemożliwia uzyskanie ciągłości zajęć tematycznych w kolejnych semestrach. Bardzo pozytywnie oceniają sposób prowadzenia zajęć terenowych, dzięki którym mogą nabyć wiele umiejętności praktycznych. Również pozytywnie wypowiadali się na temat kontaktów z prowadzącymi zajęcia.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Zasady rekrutacji są przejrzyste, nie dyskryminują żadnej grupy kandydatów.
 - 2) System oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen.
 - 3) Wydział umożliwia studentom udział w wymianach studenckich. Struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów. Jednak studenci w bardzo małym stopniu korzystają z tej formy mobilności.
 - 4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej znacząco sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia. Karty opisu przedmiotów zawierają wszystkie niezbędne informacje na temat danego przedmiotu. Istotnym problemem dla studentów był brak Samorządu Wydziałowego przez okres pół roku.
8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.
- 1) *Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.*

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim działa w oparciu o:

- Uchwałę Senatu Uniwersytetu Wrocławskiego Nr 109/2011 z 30 listopada 2011 r. w sprawie utworzenia w Uniwersytecie Wrocławskim Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia,
- Zarządzenie Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego Nr 5/2012 z 23 stycznia 2012 r. w sprawie określenia szczegółowych zadań Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz wydziałowych zespołów ds. jakości kształcenia i ds. oceny jakości kształcenia,
- Zarządzenie Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego Nr 27/2012 z 12 kwietnia 2012 r. wprowadzające zmianę do Zarządzenia Nr 5/2012 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 23 stycznia 2012 r. w sprawie określenia szczegółowych zadań Uczelnianej Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz wydziałowych zespołów ds. jakości kształcenia i ds. oceny jakości kształcenia.

Celem działania Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia jest: stymulowanie ciągłego doskonalenia jakości kształcenia w Uniwersytecie Wrocławskim, podnoszenie poziomu wykształcenia absolwentów Uniwersytetu Wrocławskiego, dostosowywanie oferty dydaktycznej do aktualnych potrzeb pod kątem zwiększania zatrudnialności absolwentów, a przez to podnoszenie atrakcyjności i konkurencyjności

Uniwersytetu Wrocławskiego na rynku edukacyjnym, podnoszenie rangi nauczania i budowanie etosu nauczyciela akademickiego.

Zakres działania Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia obejmuje:

- analizę zasad i organizacji rekrutacji na studia,
- analizę, ocenę i okresowy przegląd programów kształcenia,
- ocenę efektów kształcenia oraz metod ich weryfikacji,
- ocenę prawidłowości obsady zajęć dydaktycznych,
- przegląd warunków prowadzenia zajęć, bazy dydaktycznej, w tym funkcjonowania bibliotek,
- ocenę jakości obsługi procesu dydaktycznego,
- ocenę warunków socjalnych osób studiujących, w tym dostępność akademików i warunków uzyskiwania wsparcia finansowego,
- przegląd i uaktualnianie aktów prawnych regulujących kształcenie oraz sprawy socjalne na studiach wszystkich stopni,
- analizę i ocenę stosowania systemu punktów kredytowych ECTS oraz przenoszenia osiągnięć studentów,
- ocenę dostępności informacji o studiach, programach kształcenia i realizacji planów studiów,
- ocenę systemu oceny i nagradzania nauczycieli akademickich, a także pracowników administracyjnych związanych z procesem dydaktycznym,
- badanie karier zawodowych absolwentów oraz opinii pracodawców w zakresie przygotowania absolwentów do podejmowania pracy zawodowej.

Struktura wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia została ukształtowana na poziomie Uczelni: Uczelniana Komisja ds. Jakości Kształcenia, którą tworzą Uczelniany Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Uczelniany Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia, oraz na poziomie Wydziału: Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia, Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia.

Nadzór nad wdrożeniem i doskonaleniem Uczelnianego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia sprawuje Rektor lub Prorektor zgodnie z podziałem kompetencji.

Pierwszy skład Uczelnianej Komisji do spraw Jakości Kształcenia powołano Zarządzeniem Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego nr 7/2012 z 27 stycznia 2012 r. na okres od 1 lutego 2012 r. do 31 sierpnia 2012 r. (do zakończenia kadencji organów Uczelni). Uczelniana Komisja do spraw Jakości Kształcenia na okres od 1 września 2012 r. do 31 sierpnia 2016 r. została powołana Zarządzeniem Rektora Nr 116/2012 z dnia 28 września 2012 r. W składzie Uczelnianej Komisji dokonano następnie czterech zmian (Zarządzenia Rektora Nr 5/2013 z 23 stycznia 2013 r., 166/2013 z 28 października 2013 r., 8/2014 z 22 stycznia 2014 r. i nr 137/2014 z dnia 23 grudnia 2014 r.) W jej skład wchodzi obecnie 25 osób, w tym przedstawiciele Samorządu Studentów i Doktorantów.

Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia oraz Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska zostały powołane po raz pierwszy uchwałą nr 2/2012 Rady Wydziału z dnia 20 stycznia 2012 r. Wydziałowy Zespół ds.

Jakości Kształcenia na kadencję od dnia 1 września 2012 r. do 31 sierpnia 2016 r. został powołany Zarządzeniem Dziekana nr 1/2012 z dnia 28 września 2012 r., ze zm. dokonany Zarządzeniem Dziekana nr 8/2014 z dnia 30 kwietnia 2014 r. Zarządzeniem Dziekana Nr 6/2014 z dnia 23 marca 2015 r. w skład Zespołu powołano pięciu przedstawicieli samorządu studenckiego, w tym dwóch reprezentujących kierunek „geografia” po zasięgnięciu opinii Rady Wydziału wyrażonej w uchwale nr 5/2015 z dnia 20 marca 2015 r.

Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia został powołany Zarządzeniem Dziekana nr 2/2012 z dnia 28 września 2012 r., ze zm. dokonany Zarządzeniem Dziekana Nr 15/2014 z dnia 19 grudnia 2014 r.

Składy osobowe przewidują uczestniczenie w pracach przedstawicieli studentów, potwierdza to także przedstawiona do wglądu Komisji obszerna dokumentacja, która jest także dowodem poświadczającym fakt, iż powyższe Zespoły są organami bardzo prężnie działającymi. W trakcie wizytacji przedstawiono m.in. propozycje Wydziałowego Zespołu Oceny Jakości Kształcenia Wydziału dotyczące procedury ankiet oceny nauczycieli akademickich, procedury hospitacji zajęć dydaktycznych, procedury kontroli przebiegu egzaminów i raportowania ich wyników, procedury obsadzania seminariów dyplomowych, procedury zatwierdzania tematów prac dyplomowych, a także opinie o planach i programach studiów. Działalność Wydziałowych Zespołów jest dokumentowana. W trakcie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń. Skład Zespołów jest zgodny z uregulowaniami określonymi w przepisach wewnętrznych.

Do zadań Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia należy:

- określanie celów i strategii zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia w jednostce,
- opracowywanie programów kształcenia oraz zmian w programach kształcenia zgodnie z obowiązującymi przepisami, a także z wytycznymi uchwalonymi przez Senat Uniwersytetu.
- opracowanie metod podnoszenia jakości kadry dydaktycznej,
- gromadzenie, analiza i wykorzystanie przy tworzeniu programów kształcenia opinii pracodawców,
- opiniowanie poprawności przydziału zajęć dydaktycznych,
- opracowanie kryteriów oceny działalności dydaktycznej nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia dydaktyczne,
- gromadzenie i publikowanie informacji na temat kształcenia prowadzonego na Wydziale,
- coroczne opracowywanie, na bazie oceny jakości kształcenia, wskazówek i zaleceń do działań pro jakościowych.

Do zadań Wydziałowego Zespołu ds. Oceny Jakości Kształcenia na kierunku „geografia” należą:

1. ustalenie działań i procedur dotyczących oceny sposobu realizacji zajęć podejmowanych po każdym cyklu kształcenia, a w szczególności:

- a) przygotowanie procedur oceny zajęć i nauczycieli akademickich, wraz z opracowaniem kryteriów oceny ankietowej, metodyki i syntetycznego opracowania wyników,
 - b) opracowanie wzorów ankiet studenckich i sposobów ich przeprowadzania, w tym przygotowanie zasad i ankiet związanych z oceną obsługi dziekanatowej studentów,
 - c) określenie częstości i zasad monitorowania losów absolwentów oraz kontrola zapotrzebowania rynku pracy pod kątem efektów kształcenia,
 - d) wskazanie osób zobowiązanych do analizy ankiet i opracowania ich wyników,
 - e) opracowanie zakresu, częstotliwości i sposobu przeprowadzania hospitacji zajęć dydaktycznych (wzór dokumentacji i oceny hospitacyjnej),
 - f) opracowanie sposobów monitorowania przebiegu egzaminów i raportowania ich wyników,
 - g) bieżąca ocena i waloryzacja stosowania punktów ECTS,
 - h) wypracowanie zasad monitoringu prawidłowości oceniania studentów oraz kontrolowanie procesu tworzenia, przeprowadzania egzaminów i poprawności obron prac i egzaminów dyplomowych,
 - i) monitorowanie poziomu prac dyplomowych, rzetelności ich oceniania i prawidłowości przeprowadzania egzaminów dyplomowych.
2. Ustalenie procedury i harmonogramu opracowania rocznego raportu oceny programów kształcenia i ich realizacji oraz propozycji działań dla ich doskonalenia zgodnie z *Zarządzeniem Nr 38/2013 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego*.

Rada Wydziału zatwierdza główne dokumenty dotyczące rozwoju Wydziału, w tym polityki kształcenia i działań projakościowych w tym zakresie. W kompetencji Rady jest m.in. podejmowanie uchwał dotyczących planów studiów i programów kształcenia oraz powoływanie organów uczestniczących w procesie doskonalenia jakości kształcenia. Zespół oceniający podczas wizytacji zapoznał się z protokołami Rady Wydziału. Na posiedzeniach Rady omawiana była problematyka jakości kształcenia jak: analiza wyników kształcenia, sesji egzaminacyjnych, przegląd programów kształcenia, dobór promotorów i recenzentów, tematyka prac dyplomowych.

Jednym z najważniejszych narzędzi służących podwyższaniu jakości prowadzonych zajęć oraz weryfikacji efektów kształcenia są ankiety studenckie oraz hospitacje zajęć dydaktycznych. Ankietowanie zajęć dydaktycznych na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska odbywa się w oparciu o procedurę ankiety studenckiej i oceny nauczycieli akademickich przez studentów wprowadzonej uchwałą nr 53/2013 Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska z dnia 20 grudnia 2013 r. Uchwała Nr 32/2014 Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska z dnia 21 listopada 2014 r. w sprawie określenia obszarów procesu dydaktycznego objętych badaniami ankietowymi oraz wzorów kwestionariuszy ankiet na WNZKŚ. określa następujące wzory kwestionariuszy ankiet:

- 1) Satysfakcja absolwentów w zakresie programu studiów, dydaktyki i systemu kształcenia,
- 2) Satysfakcja studentów dotycząca przedmiotów wchodzących w skład programu studiów,

dydaktyki i systemu kształcenia, 3) Ewaluacja przedmiotów/modułów w zakresie efektów kształcenia. Obecnie ankietowanie prowadzone jest w formie papierowej, natomiast po semestrze letnim roku akademickiego 2014/2015 będzie prowadzone w formie elektronicznej. Ankietowanie ma charakter cykliczny, a wypełnione formularze po każdym cyklu kształcenia są opracowywane statystycznie przez dyrektorów ds. dydaktycznych Instytutów. Z badań sporządza się raport, który jest przedstawiany Dziekanowi i Radzie Wydziału. W czasie wizytacji zapoznano się z wynikami ankiet studenckich oraz raportem Wydziałowego Zespołu Oceny Jakości Kształcenia: „Ankiety studenckie i ocena nauczycieli akademickich przez studentów”. Studenci wysoko ocenili przebieg i organizację zajęć, niżej ocenione zostały sposób prowadzenia zajęć i zakres przekazywanych wiadomości. Wyniki ankiet są analizowane przez dyrektorów ds. dydaktycznych instytutów wydziałowych, a ich wyniki wykorzystywane do: korygowania obsady zajęć, korygowania planów studiów, wprowadzania lub likwidacji przedmiotów, korygowania liczby punktów ECTS za poszczególne zajęcia, formułowania ocen za działalność dydaktyczną podczas jakościowej oceny pracowników Wydziału wyróżniania pracowników prowadzących najlepiej zajęcia dydaktyczne, eliminacji zjawisk patologicznych. Wyniki są omawiane i upowszechniane. Za wykorzystanie wyników oceny nauczycieli akademickich odpowiada Dziekan Wydziału, jest on zobowiązany do poinformowania prowadzącego zajęcia o wynikach ankiety zaraz po jej opracowaniu. Ocenie studentów poddawana jest także praca Dziekanatu w oparciu o procedurę wprowadzoną Uchwałą Nr 50/2013 Rady Wydziału z dnia 20 grudnia 2013 r.

Procedura hospitacji zajęć została wprowadzona uchwałą nr 49/2013 Rady Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska z dnia 20 grudnia 2013 r. w sprawie procedury hospitacji zajęć dydaktycznych. Hospitacje zajęć dydaktycznych obejmują wszystkich nauczycieli akademickich uczestniczących w realizacji procesu dydaktycznego i wszystkich rodzajów zajęć prowadzonych na Wydziale. Protokoły z hospitacji mają charakter poufny, a wgląd do nich mają wyłącznie Dziekan, Dyrektor Instytutu, bezpośredni przełożony hospitowanego nauczyciela oraz osoby upoważnione przez Dziekana. Hospitowany nauczyciel akademicki ma prawo do wyrażenia swojej opinii i uwag odnośnie oceny zajęć przez niego prowadzonych, sformułowanej przez osobę hospitującą, na arkuszu hospitacji, który stanowi załącznik do ww. uchwały. Hospitacje przeprowadza Wydziałowa Komisja Hospitacyjna powołana przez Dziekana, składającą się z sześciu nauczycieli akademickich po trzech z każdego Instytutu wchodzącego w skład Wydziału w oparciu o harmonogram ustalony w danym semestrze. Przewodniczącą wyznaczając członka komisji do hospitacji zajęć uwzględnia zasadę, że hospitację samodzielnego pracownika przeprowadza również pracownik samodzielny. W przypadku pozostałych nauczycieli akademickich decydujące są przesłanki merytoryczne. Wyniki hospitacji są wykorzystywane w okresowej ocenie nauczyciela akademickiego oraz w procesie doskonalenia jakości realizacji zajęć dydaktycznych z danego przedmiotu. Wydziałowa Komisja Hospitacyjna sporządza semestralny raport ze swojej działalności, który przekazuje wraz wnioskami i rekomendacjami Dziekanowi, Wydziałowemu Zespołowi Jakości Kształcenia oraz

Wydziałowemu Zespołowi Oceny Jakości Kształcenia. W czasie wizytacji zapoznano się z raportami semestralnymi oraz protokołami z hospitacji zajęć dydaktycznych przeprowadzonych na Wydziale. Protokoły hospitacji wskazują, iż nie zanotowano istotnych uchybień. Zgłoszone uwagi przekazano hospitowanym nauczycielom akademickim.

Jednym z elementów działań projakościowych jest także okresowa ocena pracowników dokonywana w oparciu o przepisy Statutu Uczelni oraz Zarządzenie Nr 25/2013 z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie zasad i trybu działania komisji oceniających nauczycieli akademickich w Uniwersytecie Wrocławskim. Oceny dokonuje Wydziałowa Komisja Oceniająca powołana przez Radę Wydziału. Komisja dokonuje oceny nauczyciela akademickiego na podstawie wypełnionego przez ocenianego arkusza oceny okresowej, stanowiącego załącznik do ww. Zarządzenia. Ocena obejmuje działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną. Ocena przewiduje uwzględnienie oceny z ankiet studenckich. Przedstawiona Zespołowi oceniającemu PKA dokumentacja tej oceny pozwala na stwierdzenie, że przeprowadzona została zgodnie z wymaganiami art. 132 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym. Wyniki okresowej oceny są brane pod uwagę przy podwyżkach wynagrodzenia za pracę oraz awansach zawodowych.

Studenci mogą znaleźć niezbędne informacje dotyczące wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia na stronie internetowej Uczelni oraz Wydziału. Programy i plany studiów, sylabusy i efekty kształcenia są dostępne dla studentów poprzez USOS oraz stronę wydziałową. Oprócz tego cała dokumentacja dostępna jest również w Dziekanacie WNoZiKŚ i sekretariacie Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego.

Na Wydziale wprowadzone zostały procedury, które mają pozwolić na analizę i ocenę oraz zapobieganie występowania zjawisk patologicznych w procesie dydaktycznym. W tym celu podjęto następujące działania polegające na: ocenie pracy nauczycieli akademickich przez studentów, ocenie pracy dziekanatu, implementacji systemu „Plagiat” w bieżące działania związane z oceną prac dyplomowych, umożliwienie studentom i pracownikom anonimowego składania skarg i zażaleń dotyczących każdego elementu i etapu procesu kształcenia oraz wszelkich nieprawidłowości dotyczących funkcjonowania Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego (skrzynka skarg, zażaleń i wniosków zlokalizowana przy sekretariacie IGiRR). W przypadku stwierdzonych jakichkolwiek nieprawidłowości wynikających z funkcjonowania systemu do ich oceny oraz podejmowania działań naprawczych uprawniony jest Dziekan WNoZiKŚ oraz Dyrektor Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego.

Podsumowując uznać należy, że jednostka aktywnie prowadzi działania w kierunku zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów odbywając liczne spotkania, które są protokołowane. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym na ocenianym kierunku studiów jest jasna i przejrzysta.

Przykładem potwierdzającym poprawne funkcjonowanie wewnętrznego systemu jakości kształcenia są zmiany wprowadzane w programach studiów (np. po analizie ankiet studenckich zakończonych we wrześniu 2012 roku wprowadzono zmiany w treściach przedmiotów, w ich wymiarze godzinowym oraz usunięto przedmioty Fizyka Ziemi oraz Chemia Ziemi zastępując je przedmiotami, których treści są bardziej zbliżone do kierunku, a

np. przedmiot „Astronomiczne podstawy geografii” włączono w okrojonym wymiarze do „Podstaw nauki o atmosferze”). Poprawki w programach studiów były wprowadzane przez powołany we wrześniu 2012 r. Instytutowy Zespół ds. Programowych, który w późniejszym okresie wprowadzał i nadal wprowadza zmiany i poprawki w programach studiów na wniosek Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia. Zmiany te dotyczyły m.in. niedociągnięć związanych z jednoznacznym określeniem nazw modułów/przedmiotów i treści je obejmujących, a także wprowadzenia nowej specjalności anglojęzycznej *Tourism* na studiach II stopnia obowiązujących od roku 2013/2014 oraz specjalności *Ochrona i zarządzanie jakością powietrza, wody i gleby* również na studiach II stopnia w programach obowiązujących od roku akademickiego 2014/2015. Za ocenę skuteczności realizacji wszystkich elementów programu studiów, a także za wskazywanie pozytywnych rozwiązań i eliminację potencjalnych niedociągnięć w osiąganiu zakładanych efektów kształcenia lub w ich weryfikacji odpowiedzialny jest Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia.

Wydziałowy Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia corocznie opracowuje dane dotyczące oceny jakości kształcenia, w tym efektów kształcenia na podstawie przeprowadzonych analiz, wraz z określeniem wskazówek i zaleceń do działań projakościowych, które przed zakończeniem roku akademickiego są omawiane na posiedzeniach Rady Wydziału, przedstawiane Dziekanowi oraz Pełnomocnikowi Rektora ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia.

System zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia jest efektywny, gdyż przeprowadzane kompleksowe analizy osiąganych efektów kształcenia stanowią podstawę doskonalenia programu kształcenia tj. efektów kształcenia oraz metod jego realizacji. System zawiera mechanizmy służące doskonaleniu programu kształcenia oraz badaniu zgodności programu kształcenia na danym kierunku studiów i metod jego realizacji z założonymi efektami kształcenia a dla roczników studiujących według programu sprzed wprowadzenia KRK ze standardami kształcenia. Uwzględnia on także oczekiwania rynku pracy. Można zatem uznać, że przygotowany przez Wydział wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia generalnie tworzy skuteczną strukturę pozwalającą na budowę kultury jakości na kierunku „geografia”, umożliwia systematyczną ocenę osiąganych efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia. Jednak wizytacja wykazała, że system ten należy ciągle doskonalić i dopracowywać niektóre aspekty jego funkcjonowania, ponieważ nie zawsze wszystkie działania WZJK oraz Zds.OJK w identyfikowaniu słabych punktów w programie kształcenia są skuteczne, np. w przypadku spełnienia wymogu uzyskania nie mniej niż 30 punktów ECTS w każdym semestrze oraz innych drobnych niedociągnięć wykazanych w pkt. 3.1. raportu.

- 2) w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

W procesie zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na kierunku „geografia” uczestniczą zarówno interesariusze wewnętrzni, tj. kadra dydaktyczna ocenianego kierunku, która jest angażowana w tworzenie i modyfikację programów kształcenia oraz studenci których udział w formułowaniu programu nauczania na etapie jego dostosowywania do wymogów KRK był widoczny i aktywny (studenci m.in. na drodze elektronicznej składali, pisemne propozycje i uwagi dotyczące wprowadzenia nowych przedmiotów, modyfikacji treści niektórych przedmiotów, przesunięcia na inny semestr oraz wymiaru godzin przeznaczonych na dany przedmiot), jak i przedstawiciele środowiska społeczno-gospodarczego. Udział studentów kierunku „geografia” w procesie zapewniania jakości kształcenia odbywa się również poprzez ankietyzację, gdzie mają oni możliwość składania propozycji ewaluacyjnych. Współdziałanie z interesariuszami zewnętrznymi odbywa się m.in. poprzez konsultacje przeprowadzane na poziomie zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych spotkań i rozmów. Konsultacje prowadzone są głównie z pracodawcami, którzy zatrudniają absolwentów kierunku geografia oraz przyjmują studentów na praktyki zawodowe, m.in. z przedstawicielami instytucji państwowych służb hydrologiczno-meteorologicznych i geodezyjnych, przedsiębiorstw kartograficznych i wydawnictw, biur planowania przestrzennego i rozwoju regionalnego, nauczycieli i dydaktyków geografii, biur podróży i innymi osobami działającymi w branży turystycznej. Poza tym propozycje i uwagi dotyczące programów studiów składane są na różnych spotkaniach i konferencjach branżowych, następnie są analizowane przez WZJK i mogą stanowić podstawę zmian i korekt w realizowanych programach studiów.

W okresie od czerwca 2014 do czerwca 2015 r. na Wydziale Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska realizowany jest projekt stażowy dla studentów pn. Kompetentny absolwent Wydziału Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska Uniwersytetu Wrocławskiego na rynku pracy, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego (Priorytet IV, działanie 4.1, Poddziałanie 4.1.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki). Program skierowany jest do studentów I i II stopnia (przy czym tylko dla III roku studiów I stopnia) kierunku geografia. Umożliwił on realizację 50 płatnych trzymiesięcznych staży w Polsce oraz 2 poza granicami kraju w podmiotach gospodarczych na stanowiskach związanych tematycznie z profilem kształcenia. W dotychczasowej edycji programu wzięły w nim udział między innymi takie firmy jak: PKP S.A., Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska we Wrocławiu, Instytut Rozwoju Terytorialnego, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej, szereg urzędów miast i gmin, stowarzyszenia, pracownie urbanistyczne. Program w dotychczasowej opinii jego uczestników przyczynia się do podwyższenia kwalifikacji zawodowych, nabrania doświadczenia oraz znacząco poszerza możliwości startu na rynku pracy absolwentom kierunku geografia. Z uwagi na duże zainteresowanie programem ze strony zarówno pracodawców, jak i studentów, w kolejnych latach przewiduje się realizację kolejnych jego edycji.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - pozwala na pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

+/- - budzi zastrzeżenia- pozwala na częściowe osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

-- nie pozwala na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego W PEŁNI

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska UWr wypracował i stosuje procedury oraz narzędzia badające jakość kształcenia. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest formalnie zdefiniowana i przejrzysta oraz spełnia swoje zadania. System zapewnienia jakości kształcenia w zakresie analizy efektów kształcenia i mechanizmów służących monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia jest efektywny, gdyż przeprowadzane kompleksowe analizy osiąganych efektów kształcenia stanowią podstawę doskonalenia programu kształcenia. System uwzględnia także oczekiwania rynku pracy. Jednak należy go ciągle doskonalić i dopracowywać niektóre aspekty jego funkcjonowania, ponieważ nie zawsze wszystkie działania WZJK w identyfikowaniu słabych punktów w programie kształcenia są skuteczne. Funkcjonowanie systemu jest dokumentowane i poddawane systematycznemu audytowi wewnętrznemu przez Zespół ds. Oceny Jakości Kształcenia.
- 2) W procesie budowania kultury jakości i zapewniania wysokiej jakości kształcenia udział biorą przedstawiciele wszystkich grup interesariuszy, w tym przedstawiciele praktyki gospodarczej oraz administracji publicznej. Wkład pracowników ocenianej Jednostki w budowaniu wysokiej kultury jakości jest bardzo wyraźny i znaczący. Nauczyciele akademicki i studenci są angażowani w prace komisji, które monitorują i doskonalą jakość kształcenia na kierunku.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Stopień spełnienia kryterium
------	------------------------------

	Kryterium	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3	program studiów		X			
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych		X			
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Ocena możliwości uzyskania zakładanych efektów kształcenia i rozwoju ocenianego kierunku w wizytowanej jednostce oraz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia, a także wskazanie obszarów nie budzących zastrzeżeń, w których wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia jest wysoce efektywny oraz obszarów wymagających podjęcia określonych działań (uzasadnienie powinno odnosić się do konstatacji zawartych w raporcie, zawierać zalecenia).

Wydział Nauk o Ziemi i Kształtowania Środowiska UWr zapewnia studentom kierunku „geografia” wysoką jakość kształcenia i umożliwia pełne uzyskanie zakładanych efektów kształcenia. Koncepcja kształcenia wypracowana na kierunku ściśle nawiązuje do misji i strategii Uczelni oraz wpisuje się w realizację celów strategicznych Jednostki.

Efekty kształcenia zostały sformułowane poprawnie, w sposób przystępny i zrozumiały. Spełniają one wymogi KRK dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze nauk przyrodniczych, a ich opis zawiera podstawowe treści dla ocenianego kierunku. Program studiów I i II stopnia umożliwia realizację zakładanych efektów kształcenia. Stworzony

system opisu efektów kształcenia (kierunkowych oraz przedmiotowych) i powiązań między nimi, zarówno na poziomie kierunku, jak i poszczególnych przedmiotów zapewnia realizację efektów kierunkowych poprzez efekty przedmiotowe. Efekty kształcenia, treści programowe i stosowane metody dydaktyczne są komplementarne i możliwe do uzyskania zarówno na studiach I, jak i II stopnia. Słabym punktem obecnie realizowanego programu studiów I i II stopnia jest rozkład punktów ECTS w niektórych semestrach (28 i 32 oraz 29 do 31). W programach studiów mających obowiązywać od roku akademickiego 2015/2016 uchybienia te zostały skorygowane.

Poziom kształcenia na ocenianym kierunku „geografia” należy ocenić jako wysoki. Program studiów służy nowoczesnemu nauczaniu geografii, ukierunkowany jest na kształcenie specjalistyczne i daje możliwości włączania studentów w badania naukowe. Studenci są dobrze przygotowani do podjęcia pracy zawodowej w wielu dziedzinach życia praktycznego.

Warunki dotyczące minimum kadrowego dla kierunku „geografia” zostały spełnione.

Wśród nauczycieli stanowiących minimum kadrowe jest wiele osób o wybitnym dorobku naukowym. Struktura kwalifikacji kadry dydaktycznej jest w pełni adekwatna do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia, a polityka kadrowa jest zgodna z założeniami ocenianego kierunku i Wydziału.

Baza dydaktyczna z której korzystają studenci kierunku geograficznego w pełni umożliwia osiągnięcie deklarowanych efektów kształcenia z uwzględnieniem specyfiki kierunku. Infrastruktura Instytutu Geografii i Rozwoju Regionalnego zapewnia zarówno prowadzenie zajęć w odpowiednich pomieszczeniach, jak również dostęp do nowoczesnej aparatury dydaktycznej i badawczej oraz sprzętu komputerowego. Baza nie jest jednak w pełni przystosowana do osób niepełnosprawnych. Studenci mają odpowiednie wsparcie naukowe, dydaktyczne, materialne i społeczne.

Na WNoZiKŚ funkcjonuje wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, którego konstrukcja i narzędzia służą monitorowaniu procesu nauczania. Struktura zarządzania procesem dydaktycznym jest formalnie zdefiniowana i przejrzysta oraz spełnia swoje zadania.

Perspektywy funkcjonowania kierunku na rynku edukacyjnym są bardzo dobre. Wynikają one z atrakcyjnej oferty kształcenia, skierowanej do kandydatów o ściśle określonych oczekiwaniach, a także z dbałości władz Wydziału o zwiększenie atrakcyjności programu kształcenia. Oceniana Jednostka stale dostosowuje programy studiów do istniejących potrzeb, tak by były one odbierane przez kandydatów jako przydatne i zwiększające szanse na rynku pracy.

W Raporcie z wizytacji wskazano na potrzebę dokonania drobnych korekt w zakresie:

- sugestii ZO dotyczącej weryfikacji przedmiotów specjalnościowych oraz fakultatywnych i ewentualne zmniejszenie ich liczby, tak aby nie dochodziło do powtarzania się treści na niektórych zajęciach;

- uwag studentów dotyczących m. in. zmiany zasad kwalifikacji na zajęcia w blokach tematycznych (fakultatywnych);
- uzupełnienia składu Wydziałowej Rady Samorządu Studenckiego;
- usprawnienia funkcjonowania WZJK, by skuteczniej identyfikował słabe punkty w programach studiów, wskazane w pkt. 3.1 raportu.

W odpowiedzi na raport Zespołu Oceniającego Władze Uczelni i Wydziału ustosunkowały się do wszystkich uwag i zaleceń zawartych w Raporcie z wizytacji. Poinformowały również o podjęciu natychmiastowych działań naprawczych na rzecz dalszego doskonalenia jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. W przedstawionej przez Władze Wydziału odpowiedzi nie kwestionowano ocen poszczególnych kryteriów.

Przewodnicząca Zespołu Oceniającego

dr hab. Krystyna Dwucet